

EPOS O GILGAMEŠOVI

(12 TABULEK ASSYRSKO-BABYLONSKÉ VERSE)

TABULKA PRVNI

ASSYRSKÁ VERSE Z KNIHOVNY A Š Š U R B A N I P A L O V Y

Podobně jako Odysseia a Píseň o Niebelunzích začíná epos o Gilgamešovi prologem, který uvádí hrdinu básně Gilgameše, mythického krále sumerského. Opěvává jeho vznešené vlastnosti a činy, jež vryl na věčné časy v kamennou stělu.

Vypravuje o jeho nejslavnějším díle, stavbě hradeb města Uruku, jejichž základy položilo sedm mudrců. Stejnými verši, oslavou hradeb Uruku, končí jedenáctý zpěv, kdy se Gilgameš po marném putování vrací do svého města.

O tom, jenž všechno zřel až k hranici země
a moře zná všechna, chválu chci zpívat.
Vše viděl a prozkoumal rovnou měrou,
byl nadán veškerou moudrostí.
On tajemství zřel, skryté odhalil
a přinesl zvěst o tom, co bylo před potopou.
Dalekou cestou šel, namáhal se a trmácel
a všechny útrapy vryl v stělu kamennou.

Hradbu dal vystavět kol Uruku hrazeného,
kol svatě Eanny, pokladnice Čisté.
Zří na jeho hradbu, je zbudována jak z kovu,
hled' na jeho cimbuří, jemuž podobné nikdo nevytvoří.

Dotkni se prahu, jenž z dávných pochází časů,
přístup blíž k Eanně, příbytku Ištarině,
jíž podobné žádný pozdější král ni člověk nevytvoří.
Vystup na hradbu uruckou, procházej se po ní,
prozkoumej základy její, bedlivě prohlédni cihly.
Což její cihly nejsou z pálené hlíny,
což její základy nepoložilo mudrců sedm?

(Chybí asi 20 řádků)

CHE TITSKÁ VERSE Z BOGHAZKÖY

Chetitský fragment, který doplňuje mezeru první kolumny, liší stvoření Gilgamešovo, na němž se podílejí velicí bozi. Propůjčili mu sílu, krásu a moudrost. Po své božské matce Ninsun je ze dvou třetin bohem,

avšak z jedné zůstává člověkem.

Hrdinští bohové
Gilgameše stvořili v podobě jeho.

Nebeský Šamaš mu propůjčil krásu,
bůh Tešub mu statečnost dal.
Bohové velcí v podobě této Gilgameše stvořili,
božskou silou jej nadali.
Dvanáct loktů v šíři měřila prsa jeho
a tři lokty dlouhé bylo jeho mužství.

POKRAČOVÁNÍ ASSYRSKÉ VERSE

Ze dvou třetin bůh a člověk z jedné,
tvar jeho těla božský původ jeví,
neboť božská matka zkrášlila postavu jeho.

POKRAČOVÁNÍ CHETITSKÉ VERSE

I prošel zeměmi všemi,
až dorazil do města Uruku.

POKRAČOVÁNÍ ASSYRSKÉ VERSE

Gilgameš nutí své poddané k stavbě městské hradby. Aby co nejvíce vystupňoval jejich sílu, zakáže všechen pohlavní styk mezi muži a ženami.

Kráčí jako divoký býk vzosného kroku,
rovného sobě nemá v tasení zbraní.
Bubnem jsou buzení jeho druzi.
Mužové uměti v komnatách stále ve strachu prodlívají.

Nepouští Gilgameš syna k otci,
ve dne v noci nutí i děti k práci.
On, pastýř Uruku hrazeného,
místo aby byl ochráncem dívek,
vznešený, silný a všeho znalý
Gilgameš nepouští dívku k jejímu milenci,
dceru hrdiny, ni manželku muže udatného.

Jejich náрек zaslechli bohové velcí.
I promluvíli k vládci Uruku nebeští bozi:
„Tys stvořil silného býka,
jenž nemá rovného v tasení zbraní.
Bubnem jsou buzení jeho druzi.
Nepouští Gilgameš syna k otci, ve dne v noci nutí i děti k práci.

On, pastýř Uruku hrazeného,
místo aby byl ochráncem dívek,
silný, vznešený a všeho znalý
Gilgameš nepouští dívku k jejímu milenci,
dceru hrdiny, ni manželku muže udatného.“

Podobně jako biblický Jahve vytváří Aruru podle obrazu boha Ana člověka z hlíny, kterou zvlhčí slinou.
Stvoří přírodního muže veliké síly, porostlého srstí, který pak spolu se zvěří žije volně v přírodě.

Jejich nářek zaslechli bohové velcí.
I zavolali Aruru mocnou:
„Tys Gilgameše stvořila,
nyní stvoř podobu jeho.
Necht' čelí srdci jeho bouřlivému.
Necht' změří spolu síly,
ať oddychne si Uruk.“

Když to Aruru uslyšela,
podobu Anovu v srdci svém vytvořila.
Ruce své umyla,
hlínu odkrojila a na ni plivla.
Stvořila Enkidua statečného,
trávy zrozeného, Ninurtou posvěceného.

Porostlé srstí celé je tělo jeho,
na hlavě má vlasy jak žena,
Kadeře vlasů volně mu splývají jako Nisabě.
Nezná ni lid, ni zemi,
oděn je oblekem Sumukana
a s gazelami travou se živí.
S divokou zvěří k napajedlu se tlačí
a stejně jako zvířatům voda srdci jeho lahodí.

Divokého muže uprostřed zvěře spatří lovec. Poznává, že Enkidu, který je ochráncem zvěře, mu
zabraňuje v honbě na stepní zvěř. Proto se obrací o radu na svého otce. Ale ten jej posílá ke králi
Gilgamešovi.

S lovcem, kladoucím léčky,
u napajedla setkal se s ním.
Den první, druhý i třetí u napajedla setkal se s ním.
Když jej lovec spatřil, tvář jeho ustrnula,
do domu svého vstoupil se stádem svým,
úzkost jej pojala, ustrnul, zmlknul.
Rozbouřilo se srdce jeho a tvář se mu zamračila,
hoře se plížilo do jeho nitra
a jeho tvář přijala podobu toho, který se ubírá v dáli.

Lovec otevřel ústa a k otci svému praví:
„Otče můj, jakýsi muž, jenž přišel s hor,
nejmocnější je v zemi, velkou má sílu.
Jako moc Anova jsou pevné paže jeho,
Po horách stále chodí,
neustále spásá s dobyt看em trávu
a stále k napajedlu kroky míří.
Bojím se přiblížit k němu.
Zasypal jámy, které jsem vyhloubil,
vytrhal léčky, které jsem nakladl,
dobytek s polní zvěří mi odloudil,
brání mi konat práci v poli.“

Otec jeho otevřel ústa svá a k lovcu mluví:
„Synu můj, v městě Uniku Gilgameš sídlí,
silnějšího nad něho v zemi není.
Nadánje silou. Jako moc Anovajsou pevné paže jeho.
Vydej se do města Uruku,
zvěst mu dej o silném tom muži!
On ti dá nevěstku, kterou ty přivedeš k onomu muži,
ať ho její síla zdolá.
Až s dobyt看em k napajedlu přistoupí,
ať ona odhodí šat svůj a svůdné vnady odhalí.
Jakmile ji spatří, přiblíží se k ní.
Avšak zvířata, s nimiž v stepi vyrůstal, jemu se odcizí.“

Na radu Gilgamešovu přivádí lovec nevěstku, která svým ženstvím I oslabí Enkidua a změní ho v
člověka. Tím se odcizí zvířatům a ta od něho prchají na step.

Uposlechl rady svého otce,
ke Gilgamešovi lovec odebral se.
Na cestu do města Uruku se vydal.
„Dopřej mi sluchu, Gilgameši!
Jakýsi muž, který s hor přišel,
nejmocnější je v zemi, velkou má sílu,
jako moc Anova jsou pevné paže jeho.
Po horách stále chodí,
neustále s dobyt看em trávu spásá
a stále k napajedlu kroky míří.
Bojím se přiblížit k němu.
Zasypal jámy, které jsem vyhloubil,
vytrhal léčky, které jsem nakladl,
dobytek s polní zvěří mi odloudil,
brání mi konat práci v poli.“
I mluví Gilgameš k němu, k lovcu:
„Jdi, lovče můj, nevěstku s sebou přiveď!
Až přistoupí s dobyt看em k napajedlu,
ať ona odhodí šat svůj a odhalí svůdné vnady.
Jakmile ji spatří, přiblíží se k ní.“

Však zvířata jeho, s nimiž vyrůstal v stepi, jemu se odcizí.“

Odešel lovec, nevěstku s sebou vede.

Odebrali se cestou přímou

a třetího dne na místo určení dorazili.

Lovec i nevěstka na místě tom pospolu usedli.

Den první i druhý u napajedla seděli,

až přišel dobytek, aby se napojil vodou.

Dorazila sem zvířata, voda lahodí jejich srdci.

A on, Enkidu, odchovanec stepi,

s gazelami travou se živí,

s dobytkem u napajedla pije.

Stejně jako zvířatům voda lahodí jeho srdci.

Spatřila jej nevěstka, muže divokého,
ze samého středu stepi jinocha loupežného.

„Tot' on, nevěstko, odhod' svůj šat,

odhal své lůno, tvou rozkoš at' vezme,

nezdráhej se přijmout jeho chtíč!

Až tě spatří, přistoupí k tobě.

Uvolni svůj šat, at' na tebe si lehne,

učiň s ním, s divochem, jak umí žena!

Však zvířata jeho, s nimiž vyrůstal v stepi, jemu se odcizí.

Mužství jeho ti lahodit bude.“

Nevěstka ňadra svá obnažila, lůno odhalila, její rozkoš vzal.

Nezdráhala se přijmout jeho chtíč.

Uvolnila svůj šat, on na ni si lehl,

učinila s ním, s divochem, jak umí žena.

Mužství jeho jí lahodilo.

Po šest dní a sedm nocí Enkidu s nevěstkou obcoval bez ustání.

A když se nasytil rozkoší její,

svou tvář otočil ke svým zvířatům.

Jakmile gazely spatřily Enkidua, na úprk se daly,

i zvěř stepní od něho daleko pádí.

Chtěl vyskočit Enkidu, však ztrnulé bylo tělo.

Kolena selhala, neboť odešla zvířata jeho.

Zeslábl Enkidu, jeho běh není, jako byl dříve,

však v moudrosti vyspěl, ucho jeho se rozšířilo.

I navrátil se a usedl i nohou nevěstky.

Nevěstce do tváře hledí,

uši jeho naslouchají, co jemu nevěstka praví.

I mluví nevěstka k němu, k Enkiduovi:

„Krásný jsi, Enkidu, bohu se podobáš.

Proč běháš se zvířaty?

Pojď, zavedu tě do Uruku hrazeného,

do čistého chrámu, příbytku Ana a Išтары, kde žije Gilgameš dokonalé síly

a jako býk divoký vládne lidem.“
Takto k němu promlouvá, její řeč je mu příjemná.
Přítele hledá, jenž rozuměl by srdci jeho.

Nevěstka probudí v Enkiduovi touhu po přátelství. Posílá ho ke Gilgamešovi, neboť jen on se mu vyrovná silou. Enkiduův příchod je Gilgamešovi oznámen dvěma sny, které mu vyloží jeho matka Ninsun.

I praví k ní Enkidu, k nevěstce:
„Pojď, nevěstko, vezmi mne s sebou
do čistého chrámu, svatého, příbytku Ana a Išтары,
kde žije Gilgameš dokonalé síly
a jako divoký býk vládne lidem.
Vyzvat jej chci a směle promluvit k němu,
vzkřiknout chci v Uruku: „Já jsem silný!
Já jsem to, jenž osudy změním!
Ten, jenž se v stepi zrodil, nadán je silou!““
»Nechť Gilgameš líc tvou zhlédne!
Gilgameše ti ukáži, kde je, já zajisté vím.
Pojď, Enkidu, do Uruku hrazeného,
kde muži jsou opasky opásáni
a den co den svátek se slaví,
kde přebývají chlapi rozkoše
a nevěstky postavou krásné,
svůdných vnaď a veselí plné
statečné muže z nočního lože vyjítí nutí.
Tobě, Enkidu, z života se radujícím,
chci ukázat Gilgameše, kypícího veselím.
Na něho pohleď, v tvář jeho zírej!
Je mužně krásný a plný síly,
celé jeho tělo je půvabné.
Má větší sílu než ty!
Spánku on nezná ve dne ni v noci.
Ó Enkidu, svůj nemrav změň,
neb sám Šamaš miluje Gilgameše!
Anu, Enlil i Ea ucho jeho rozšířili.
Dříve než sestoupíš s hor,
Gilgameš ve snu tě uzří.

První sen je předzvěstí nastávajícího zápasu obou hrdinů (II. tabulka starobabylonské verze) , druhý se týká citového vztahu, který vznikne mezi Gilgamešem a Enkiduem.

Gilgameš vstal, snaží se význam snu uhodnout. I praví k matce své:
„Matko má, sen jsem měl této noci,
na nebi bylo mnoho hvězd rozseto.
Jedna jako moc Anova dopadla na má záda.
Snažil jsem se ji zvednout, však těžká byla pro mne.

Snažil jsem se ji odstrčit, nemohl jsem jí pohnout.
Urucká země stanula u ní,
celá země se k ní shromáždila,
lidé se k ní tlačí.
Muži se kolem ní kupí,
nohy jí líbají moji druzi.
Tu jako k ženě jsem k ní pocítil lásku.
K nohám tvým jsem ji položil.
Proč jen dopouštíš, aby se střetla se mnou?‘

Gilgamešova matka, moudrá, všeho znalá, pánu svému odpovídá,
Ninsun moudrá, všeho znalá, Gilgamešovi odpovídá:
,Protivník tvůj, nebeská hvězda,
jež jako moc Anova dopadla na tvá záda,
již jsi chtěl zvednout, však byla pro tebe těžká,
již jsi chtěl odstrčit, však nemohls jí pohnout,
již jsi mi k nohám položil,
já, která jsem dopustila, aby se střetla s tebou,
k níž jako k ženě jsi pocítil lásku,
to značí silného druha, jenž přítele ochrání.
Nejmocnější je v zemi, má sílu,
jako moc Anova jsou pevné paže jeho.
K němuž jako k ženě jsi pocítil lásku,
je druh tvůj, jenž nikdy tě neopustí.
To je výklad snu tvého.‘

Gilgameš po druhé k matce své praví:
,Matko má, druhý jsem viděl sen.
Sekera ležela v Uniku hrazeném. K ní se shromáždili.
Urucká země stanula u ní,
celá země se k ní shromáždila,
lidé se k ní tlačí.
Já jsem ji k nohám tvým položil
a k ní jako k ženě lásku jsem pocítil.
Pročs jen dopustila, aby se střetla se mnou?‘

Gilgamešova matka, moudrá, všeho znalá, synu svému odpovídá,
bohyně Ninsun, moudrá, všeho znalá, synu svému odpovídá:
,Sekyra, kterou jsi viděl, je člověk.
To, že jako k ženě jsi k ní pocítil lásku,
to, že jsem dopustila, aby se s tebou střetla,
to značí silného druha, jenž přítele ochrání.
Nejmocnější je v zemi, má sílu,
jako moc Anova jsou pevné paže jeho.‘
Gilgameš otevřel ústa a k matce své praví:
,To nechť mi připadne v úděl, ať je jakkoliv těžký.
Abych získal věrného druha,
jsem odhodlán podstoupit všechno.‘
Tak poznal Gilgameš výklad svých snů.“

Skončila nevěstka svou řeč k Enkiduovi.

Usedli oba u napajedla.

TABULKA DRUHÁ

STAROBABYLONSKÁ VERSE

Počáteční verše druhé tabulky starobabylonské verše z 2. tis. př. n. 1. obsahují výklad Gilgamešových snů a odpovídají V. až VI. sloupci první tabulky assyrské verše z knihovny Aššurbanipalovy.

Gilgameš vstal, aby rozřešil sen.

I praví své matce:

„Matko má, noci této

jsem bujaře kráčel

uprostřed mužů.

Na nebi hvězdy vzešly.

Anovo dílo dopadlo na má záda.

Chtěl jsem je zvednout, však těžké bylo pro mne.

Snažil jsem se je odstrčit, nemohl jsem jím pohnout.

Urucká země se k němu shromáždila,

muži mu nohy líbají.

Opřel jsem se čelem,

ostatní mne podepřeli,

zvedl jsem je a přinesl k tobě.“

Gilgamešova matka všeho znala

Gilgamešovi praví:

„Opravdu, Gilgameši, ten, jenž je jako ty,

zrodil se na stepi,

vychovaly jej hory.

Až jej spatříš, zaraduješ se.

Muži mu budou nohy líbat. Objímat jej budeš

a ke mně přivedeš.“

Ulehl znovu, jiný sen viděl.

I vypráví ten sen matce:

„Matko má, jiný jsem měl sen,

Podivné věci jsem viděl. Na ulici

Uruku, města prostranných tržišť,

sekera ležela.

Lid se k ní shromáždil.

Vzhled sekery té podivný byl.

Uzřel jsem ji a zaradoval se velmi.

Zamiloval jsem si ji, jako s ženou

jsem se s ní laskal.

Vzal jsem ji
a na své rámě ji položil.“
Gilgamešova matka všeho znalá
Gilgamešovi praví:
„To, co jsi viděl, byl člověk.
K němu jsi pocítil lásku,
protože já jsem dopustila, aby se střetl s tebou.“

Zatím co Gilgameš řešil sny,
Enkidu seděl u nohou nevěstky.
Oba se laskali spolu.
Zapomněl Enkidu, kde se zrodil.
Šest dní a nocí sedm
Enkidu bez ustání
s nevěstkou obcoval.
I otevřela nevěstka ústa svá
a k Enkiduovi mluví:
„Hledím na tebe, Enkidu, podobáš se bohu.
Proč se zvířaty
po stepi stále chodíš?
Pojď, zavedu tě
do Uruku, města prostranných tržišť,
k chrámu čistému, Eanně, příbytku Ana,
kde sídlí Gilgameš dokonalé síly
milovat jej budeš jak sebe sama.
Nuže, vstaň se země,
místa pastýřova!“

Nevěstka zavede Enkidua mezi pastýře, kteří jej naučí jíst chléb a pít pivo. Teprve když se umyje a obleče, promění se v člověka. Za noci hlídá pastýřům stáda před divokou zvěří.

Vyslechl její slova, souhlasil s řečí její.
Rada té ženy
do srdce mu padla.
Oděv svůj svlékla,
jediným jej oděla
a druhý šat
sobě navlékla sama.
Za ruku jej uchopila,
jako malého jej vedla
ke stolu pastýřů,
ke stáji.
Pastýři se kol něho shromáždili.

NOVOBABYLONSKÁ VERSE

I šeptají lidé uvažující:
„Muž ten — jak se postavou podobá Gilgamešovi. Je postavy urostlé,
Snad je to Enkidu, odchovanec stepi,

jako moc Anova jsou pevné paže jeho.“

POKRAČOVÁNÍ STAROBABYLONSKÉ VERSE

Mléko zvířat
ssál.
Chléb jemu předložili.
Kol dokola zírání,
zaraženě hledí,
neumí Enkidu
chléb jísti,
pivo píti
se nenaučil.

Nevěstka svá ústa otevřela
a k Enkiduovi mluvila:
„Jez chléb, Enkidu,
to náleží k žití!
A pivo pij, jak zvykem je v zemi!“
Chléb jedl Enkidu,
až se nasytil,
a piva pil
sedm džbánek.

Rozjařila se mysl jeho a rozveselila,
zaplesalo jeho srdce,
tvář se mu rozzářila.
Odstranil špínu,
tělo své zarostlé
pomazal olejem,
v člověka se změnil.
Oděhl se v šat,
jako ženich je nyní.
Chopil se zbraně své,
na lvy se chystá.
Pastýři za noci klidně uléhají,
vždyť zahnal vlky
a lvy polapil.
Klidně spát mohli silní hlídači,
neboť je Enkidu jejich strážcem.
člověk bdělý,
muž to jedinečný.

(Zbytek sloupce chybí)

Před vstupem do Uruku vypráví Enkiduovi neznámý člověk, jak Gilgameš utiskuje své poddané těžkou prací na stavbě městské hradby. Zvláště smutný je úděl nevěst, neboť Gilgamešovi náleží právo první noci.

(Chybí asi 8 řádek)

Holdoval veselí.
Když svůj zrak pozvedl,
člověka spatřil.
I praví nevěstce:
„Nevěstko, přiveď sem toho člověka,
proč jen sem přišel?
Chci slyšet jméno jeho.“
Nevěstka zvolala na člověka,
před něho předstoupila a mluví k němu:
„Hola, muži, kam spěcháš?
Co znamená krok tvůj namáhavý?“
Muž otevřel ústa svá
a k Enkiduovi mluví:
„Do domu příbuzenstva,
osudu lidí
a údělu nevěst.
Městu uložil těžkou práci,
namísto veselí smutek teď vládne.
Králi Uruku, města prostranných tržišť,
volný je buben lidu pro výběr nevěst.
Gilgamešovi, králi Uruku, města prostranných tržišť,
jen jemu volný je buben lidu
pro výběr nevěst
a se zákonnou manželkou obcovat může.
Neb on je první,
potom manžel její.
Tak v radě bohů určeno bylo
již při odříznutí pupeční šňůry. Toto mu osudem bylo určeno.“
Po slovech onoho muže
tvář mu zbledla.

(zbytek sloupce chybí)

Po svém vstupu do Uruku zastihl Enkidu město v přípravách na svatou svatbu Gilgameše s bohyní Iščarou. Enkidu však zabráni Gilgamešovi vstoupit do chrámu, kde se má konati svatá svatba. V nastalém zápase Enkidu podlehne, ale Gilgameš pozná v něm rovnocenného protivníka a uzavře s ním věrné přátelství.

(Chybí 6 řádek)

Enkidu vpředu kráčí,
nevěstka za nim.
Když vstoupil do Uruku, města prostranných tržišť,
lidé se kol něho shromáždili
a stanuli na ulici
Uruku, města prostranných tržišť.
Shromáždění jsou lidé

a mluví k němu:

„Gilgamešovi navlas se podobá,
jen menší postavy je,
má však silnější kosti.“

Se všech stran si jej prohlížejí:

„Nejsilnější je v zemi, má sílu.

Mléko zvířat

ssál.

Neustane teď v Uruku zbrání klání.“

Jásali mužové:

„Hrdina je tu!

V rysech svých opravdový to muž.

Gilgamešovi, jako bohu,

rovného se dostalo protivníka.“

Pro Išcharu lože

je připraveno,

aby Gilgameš s Išharou

noc strávil

v milostném objetí.

Blíží se.

Enkidu stojí v ulici,

Gilgamešovi

vstciupit zabraňuje.

(Zbytek sloupce chybí)

(Chybí asi 6 řádků)

Na zádech jeho

vlas bujně roste.

Gilgameš stanul a předstoupil

před jeho tvář.

Utkali se na tržišti země.

Enkidu mu bránu zatarasil

svou nohou.

Gilgamešovi vstoupiti bránil.

Chytili se a jako býci

na kolena klesli.

Práh vyrvali,

až se stěny třásly.

Gilgameš a Enkidu

se chytili,

jako býci na kolena klesli,

práh vyrvali,

až se stěny třásly.

Na jedno koleno poklekl Gilgameš

a druhou nohou o zemi se opřel.

Utišil se hněv jeho,

prsa jeho se uklidnila.

Enkidu k němu

praví, ke Gilgamešovi:

„Jak jedinečného tvá matka
tě porodila,
divoká kráva z obory,
bohyně Ninsun.
Nad ostatní muže hlavu tvou povýšila,
království nad lidmi do vínku
dal tobě Enlil.“

TABULKA TŘETÍ

STAROBABYLONSKÁ VERSE

Oba hrdinové uzavřeli spolu přátelství. Gilgameš zatouží proslavit se hrdinskými skutky. Zosnuje tažení proti obru Chuvavovi (assyrsky Chumbaba), který sídlí v hlubokém cedrovém lese a je příčinou všeho zla na světě.

(Chybí 12 řádek)

„Proč jenom zatoužil
učinit toto?“

(4 poškozené řádky)

Políbili se navzájem
a přátelství uzavřeli.

(Zbytek kolumny chybí nebo je poškozen)

(Chybí a částečně poškozeno asi 16 řádek)

Matka Gilgamešova, vše znající,
před Šamašem pozvedla ruce své:
Proč jen, proč
určil jsi mému synu srdce,
jež pokoje nezná...“

(Chybějí asi 4 řádky)

Slzami se naplnily oči Enkiduovy,
u srdce jej zabořilo
a zasténal hořce.
Věru, slzami se naplnily Enkiduovy oči,
u srdce jej zabořilo

a zasténal hořce.
Gilgameš sklonil svůj pohled,
i mluví k Enkiduovi:
„Proč, příteli můj, oči tvé
slzami se naplnily?
Proč zabořelo tě u srdce,
proč hořce zasténals?“
Enkidu otevřel ústa svá
a ke Gilgamešovi mluví:
„Nářek, příteli můj,
dusí hrdlo mé.
Ochably paže mé,
zeslábla síla má.“
I otevřel Gilgameš ústa svá
a k Enkiduovi mluví:

(4 poškozené řádky)

„V lese bydlí Chuvava silný,
Pojďme, zabijme ho,
se země vyhledme veškeré zlo,
pokácejme cedry!“

(3 fragmentární řádky)

Enkidu otevřel ústa svá
a ke Gilgamešovi mluví:
„Věž, příteli můj, po horách
když se zvířím jsem chodíval,
do dálky šedesáti dvouhodin se rozkládal les.
Kdo však se odváží do něho vstoupit?
Chuvava — jeho hlas je bouře,
ústa jeho jsou oheň,
dech jeho — smrt.“

ASSYRSKÁ VERSE Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Daleko barvitejší mluvou než v starobabylonském zpracování je účinek Chuvavova hlasu popisován v malém fragmentu II. tabulky ninivské verse.

„Rozbouří moře a ve chvíli uvádí zemi,
jak vítr bouřlivý je povel k boji,
jak příval vod zpěvračí světové strany,
on je ten, jehož hněv je příval vody.
A když svá otevře ústa, nebe se třese,
chvějí se kopce, hory kolísají,
a všechno tvorstvo v děrách se skrývá.
Jeho ústa jsou oheň, dech jeho — smrt.“

POKRAČOVÁNÍ STAROBABYLONSKÉ VERSE

„Pročs jenom zatoužil
toto učinit?
Nerovný boj musel bys podstoupit
v Chuvavově sídle.“
Gilgameš otevřel ústa svá
a k Enkiduovi mluví:
„Na hon cedrovou vystoupit chci,
jež v lese hlubokém leží.“

(7 fragmentárních řádků)

Enkidu otevřel ústa svá
a ke Gilgamešovi mluví:
„Jak máme jít
k lesu cedrovému?
Strážcem jeho, Gilgameši, je bojovník
statný, jenž spánku nezná.
Chuvavu obdařil Šamaš tou vlastností,
Adad ho nadal bouřlivým hlasem,
že kdykoli vzkřikne, hory se třesou.
Aby les cedrový uchránil,
sedm hrůzných démonů určil mu Enlil.“

Gilgameš otevřel ústa svá
a k Enkiduovi mluví
„Kdo, příteli můj, vystoupí k nebi?
Jen bohové dli se Šamašem věčně,
však lidem jsou sečteni dnové.
Vše, co činí, je jen vání větru.
Ty se snad chceš bát smrti?
Kam se poděla statečnost tvá?
Mám snad já kráčet před tebou,
aby ústa tvá volala: ‚Jen dál, neboj se!‘
Padnu-li já, slávu chci zajistit sobě.
‚Gilgameš‘ — vyprávět budou — ‚s Chuvavou mocným
boj svedl‘ —ještě dlouho potom,
až potomek v domě mém se zrodí.“

(5 fragmentárních řádků)

Protože toto jsi vyřkl, velmi jsi zarmoutil mé srdce.
Ruce chci přiložit k dílu
a pokácet cedry.
Jméno věčné chci zajistit sobě.
Teď, příteli můj, práci chci pověřit mistry,
aby před námi ulili zbraně.“

Před výpravou proti obru Chuvavovi pověří oba hrdinové mistry, aby jim ulili zbraně.

Mistry prací pověřili.
Usedli umělci, spolu se radí.
Topůrka velká ulili,
ulili sekery o třech hřivnách,
ulili velké meče.
Čepele o dvou hřivnách,
rukojeti o třiceti minách po obou stranách
a pochvy o třiceti minách z pravého zlata.
Gilgameš s Enkiduem deseti hřivnami obtěžkáni byli.

Do brány urucké o sedmi závorách
proudili lidé a kupili se.

Před výpravou proti obru Chuvavovi musí si Gilgameš vyžádat souhlas starších města. Přes jejich výstrahy trvá na svém rozhodnutí. Dříve než se vydá na cestu, prosí o požehnání boha slunce Šamaše.

Ulicemi Uruku, města prostranných tržišť,
Gilgameš k městské bráně se ubírá.
Starší Uruku, města prostranných tržišť,
usedli před ním
a Gilgameš k nim mluví.
I poslouchali starší Uruku, města prostranných tržišť.
„Já, Gilgameš, spatřit chci toho, o němž se mluví,
jehož jméno zeměmi září.
Dostihnout chtěl bych jej v cedrovém lese.
Jak statečný je potomek Uniku,
v zemi chci rozhlásit.
Ruce chci přiložit k dílu a pokácet cedry,
jméno věčné chci sobě zajistit.“

Starší Uruku, města prostranných tržišť,
Gilgamešovi odpověď dali:
„Mladý jsi ještě, Gilgameši, srdce tě unáší příliš.
Ty ani nevíš, co děláš.
Jak slýcháme, vzhled Chuvavův je děsivý.
Kdo by se odvážil čelit jeho zbraním?
Do dálky šedesáti dvouhodin je slyšet hukot jeho lesa.
Kdo se však odváží do něho vstoupit?
Chuvava — jeho hlas je bouře,
ústa jeho jsou oheň, jeho dech — smrt.
Proč jen zatoužil to učinit?
Nerovný boj bys podstoupit musil v Chuvavově sídle.“

Vyslechl Gilgameš slova svých rádců,
vzhlédl a usmál se na svého druha:
„Nyní, příteli můj, takto jsem rozhodnut:

I když se bojím, na cestu se vydám,
jíti chci s tebou do lesa cedrového.“

(Chybí asi 7 řádek)

„Necht' bůh tvůj tě chrání,
necht' na cestě doprovází tebe, aby ses vrátil zdrav
do přístaviště Uruku, města prostranných tržišť.“

Poklekl Gilgameš, pozvedl ruce,
slova, jež praví...
„K tobě, Šamaši, nice své v modlitbě zvedám,
kéž se odtamtud ve zdraví vrátím,
v přístaviště Uruku přived' mne zpět!
Vezmi mne v ochranu svou!“

Gilgameš zavolal přítele svého,
aby se podíval na svou věštbu.

(Chybí asi 6 řádků)

Nejen bůh Šamaš, ale i starší města mu žehnají a svěřují jej Enkiduovi znalému cesty, aby přivedl jejich krále ve zdraví zpět do Uruku.

S očí Gilgamešových kanuly slzy:
„Je-li to cesta, již podstoupit nemám,
potom nechápu, pročs mi dal srdce nepokojné.
Jestliže pomoc mi odepreš, jak jen mohu mít úspěch?
Ale i kdybych měl umřít, s radostí půjdu.
Však zdrav-li se vrátím, velebit tebe budu
a nade trůny povýším tebe!“

Přinesli mu zbroj.
Veliké meče
luky a toulce
do rukou vložili.
Uchopil sekery,
na rámě zavěsil svůj toulec
s anšanským lukem.
Na opasek meč si zavěsil.
Teď na cestu vyrazit mohli.

Ke Gilgamešovi lidé se kupí:
„Jak bude dlouho, než do Uruku se vrátíš?“
Starší mu žehnají,
Gilgamešovi na cestu rady udílejí:
„Nedůvěřuj, Gilgameši, v sílu svou,
necht' jasné jsou oči tvé, na sebe dávej pozor!
Necht' kráčí Enkidu před tebou,
zná on stezky. Tou cestou již kráčel,
po stezkách lesních i po soutěškách.

Zlé úmysly Chuvavovy zná.
Ten, jenž vpředu kráčí, ochrání druha svého,
necht' jasný je zrak jeho, on ochrání tebe.
Necht' Šamaš splní tvá přání,
necht' ukáže očím tvým, o čem tvá ústa mluví.
Necht' otevře ti stezky uzavřené,
cesty necht' učiní krokům tvým schůdné,
hory necht' učiní nohám tvým schůdné!
Z čeho se raduješ, necht' přinese ti noc.
Lugalbanda necht' při tobě stojí
ve tvém přání.
Splnění svých přání dosáhni rychle.
V řece Chuvavově, k níž dospěti chceš,
nohy své umyj!
Za nočního odpočinku studnu kopej,
abys v svém měchu měl stále čistou vodu.
Studenou vodu obětuj Šamašovi
a vždy pamatuj na Lugalbandu!“

Enkidu otevřel ústa svá a ke Gilgamešovi mluví:
„Protože odhodlán jsi, na cestu se vydej!
Necht' srdce tvé nezná strachu, na mne jen pohled'!
Neboť já znám dobře obydlí jeho,
jakož i cesty, po nichž Chuvava chodí.“

(8 poškozených a částečně ztracených řádků)

Když starší vyslechli tuto řeč jeho,
na cestu hrdinu propustili:
„Jdi, Gilgameši!
Tvůj ochranný bůh necht' tě doprovází!
cestu necht' ukáže tobě!“

(Poslední 3 řádky poškozeny)

TABULKA TŘETÍ

ASSYRSKÁ VERSE Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Začátek třetí tabulky assyrské verse je shodný se závěrečnými verši třetí tabulky starobabylonského zpracování. Na rozdíl od starobabylonské verse obrací se Gilgameš k Šamašovi prostřednictvím své matky, bohyně Ninsun, která vykoná oběť na střeše svého chrámu Egalmachu.

Starší ústa svá otevřeli a ke Gilgamešovi mluví:
„Nedůvěřuj, Gilgameši, veškeré síle své.
Nechť tvé oči jsou syté. Zasad' pevně svou ránu.
Ten, který vpředu kráčí, zachrání druhu svého.
Ten, jenž je cesty znalý, bude střežit přítele svého.
Nechť Enkidu před tebou kráčí,
znát' cestu do lesa cedrového,
uvyklý bitvě a zkušený v boji
nechť Enkidu přítele chrání a ve zdraví druhu zachová,
přes výmoly nechť přenese jeho tělo!
Ve shromáždění našem krále jsme svěřili tobě,
abys nám krále navrátil zdravého.“

Gilgameš otevřel ústa svá
a k Enkiduovj mluví:
„Nuže, příteli můj, do Egalmach pojďme
před Ninsun, královnu mocnou.
Ninsun je moudrá, rozvážná, všech věcí znalá.
Moudrými kroky řídit bude naše nohy,
pro kroky udělí radu našim nohám.“

Uchopili se a ruku v ruce
Gilgameš s Enkiduem kráčeli do Egalmach
před Ninsun, královnu mocnou.
Zvedl se Gilgameš a do jejího vstoupil chrámu:
„Ninsun, osmělil jsem se...
Na cestu dalekou k Chumbabovi vydat se chci,
boj, který neznám, podstoupit chci,
na cestu, kterou neznám, vydat se chci.
Až do dne, kdy zpět se vrátím,
až dorazím do lesa cedrového,
až mocného Chumbabu skolím
a všechno zlo, jež Šamaš nenávidí, vymýtím s povrchu země,
za mne se modli k Šamašovi!“

(Zbytek sloupce chybí)

Do komnaty své vstoupila Ninsun.

Šatem, ozdobou těla svého, se oděla,
připjala šperk, ozdobu svých ňader,
korunu si vložila na hlavu.

Po schodech vyběhla, na střechu vystoupila.
Na volné prostranství vyšla, aby před Šamašem oběť vykonala.
Zápalnou oběť vykonala, k Šamašovi ruce své pozvedla:
„Proč jsi mého syna Gilgameše obdařil nepokojným srdcem?
Teď jsi jej podnítil, aby se vydal
na cestu dalekou k Chumbabovi.
Boj, který nezná, podstoupit chce,

na cestu, již nezná, vydat se chce.
Až do dne, kdy zpět se vrátí,
až dorazí do lesa cedrového,
až skolí mocného Chumbabu
a všechno zlo, jež nenávidíš, vymytí s povrchu země,
ve dni, jež mu znamením určíš,
necht' Aja, nevěsta tvá, ti jej beze strachu připomíná
a strážcům noci jej v ochranu svěří,
až ty, Šamaši, večer zapadat budeš.“

(Zbytek tohoto sloupce stejně jako celý třetí chybí)

Ve snaze, aby utužila svazek obou hrdinů a aby se Enkidu ještě více obětoval pro jejího syna, prohlásila jej Ninsun ze své božské moci za Gilgamešova spřízněného a uložila velekněžkám, aby pečovaly o jeho výchovu.

(Začátek sloupce chybí)

Zhasila oběť zápalnou odřikávajíc zaklínání,
Enkidua zavolala, aby mu radu udělila:
„Enkidu silný, třeba jsi nevzešel z mého lůna,
nyní tě prohlašuji
příbuzným Gilgamešovým.“
Velekněžky a kněžky, zasvěcené bohům,
drahokam vložily na šij Enkiduovi.
I vzaly jej k sobě velekněžky
a dcery bohů o jeho výchovu pečovaly.
„Já jsem Enkidu, jehož Ninsun
přijala za spřízněného Gilgamešova.“

(8 fragmentárních řádků)

(Chybí 7 řádků)

„Necht' Enkidu přítele chrání a druha ve zdraví přivede zpět,
přes výmoly necht' přenese tělo jeho!
Ve shromáždění našem krále jsme svěřili tobě,
abys nám ve zdraví navrátil krále.“

Enkidu otevřel ústa svá
a ke Gilgamešovi mluví:
„Příteli můj, obrať se..“

NOVOBABYLONSKÁ VERSE Z URUKU

Oba hrdinové se vydali na cestu k Chumbabovu cedrovému lesu. Podle rady starších města pamatují, aby ve svém měchu měli čistou vodu. Proto za noci kopou studnu.

Po dvaceti dvouhodinách jídlo si ulomili,
po třiceti dvouhodinách k spánku uléhali.
Padesát dvouhodin každý den urazili.
Cestu jednoho měsíce a patnácti dnů za pouhé tři dny vykonali.
Za nočního odpočinku studnu vykopali.

(Zbytek sloupce chybí)

ASSYRSKA VERSE Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Gilgameš a Enkidu uvidí u brány lesa Chumbabova strážce, právě když navléká svých sedm košil.
Protože právě má na sobě jen jednu, je zranitelný. Oběma hrdinům se jej podaří zdolat.

(Chybí 1 řádka)

„Vzpomeň, cos řekl v Uruku!
Povstaň a přístup k němu...
...Gilgameši, potomku Urukul“
Vyslechl Gilgameš řeč jeho úst a dodal si odvahy:
„Spěšně přístup k němu, aby nám neunikl!
Sestupme do lesa, aby nám nezmizel!
Sedm si navléká košil,
jednu má na sobě, šest je jich odloženo.“

Jak zuřivý beran vyrazí vpřed.
Vykřikl...
a volá strážce lesa.
Tu Chumbaba jako...

Při otvírání brány ochabne Enkiduova paže. V osudném doteku této brány vidí později Enkidu příčinu své nemoci, jež propukla po jejich návratu do Uruku a přivedila mu smrt.

(Chybí 22 řádků)

Enkidu otevřel ústa svá a ke Gilgamešovi mluví:
„Příteli můj, do lesa nevstupujme!
Když bránu jsem otvíral, ochabla má ruka.“
Ústa svá otevřel Gilgameš a k Enkiduovi mluví:
„Příteli můj, slabochům se podobáme.“

Veškerým nebezpečím jsi prošel.
Příteli můj, bitvy znalý, který jsi zkušený v boji,
dotkneš-li se mého roucha, nebudeš se bát smrti.

(2 nesrozumitelně řádky)

Necht' zmizí ochablost paží tvých a slabost necht' opustí tě.
Stůj, příteli můj, abychom společně sestoupili.
Necht' k boji odhodláno je srdce tvé! Zapomeň na smrt a odhod' strach!
Muž smělý, obratný a obezřetný,
jenž kráčí vpředu, ochrání sebe a druhá nechť zachová ve zdraví.
Však oba když padnou, slávu si zajistí.“
K zahradě oba dospěli.
Zmlkla jejich slova, bez hlesu stanuli.

T A B U L K A P Á T Á

STAROBABYLONSKÁ VERSE Z IŠČALI

Gilgameš vyslovuje obavu, aby se paprsky, jež vysílá Ckuvava, nezkalily, neboť jinak by oba druzi byli bezradni v temném lese. Chuvava je zabit třemi ranami, načež Enkidu se dá do kácení posvátných cedrů.

(8 fragmentárních řádků)

I pravil Gilgameš k Enkiduovi:
„Až my tam dorazíme,
paprsky ve zmatku zmizí,
paprsky zmizí, lesk potemní se.“
Enkidu mluví k němu, ke Gilgamešovi:
„Příteli můj, jen polap ptáka! Kam poběží pak mlád'ata jeho?
Paprsky potom hledejme!
Jako mlád'ata v trávě pobíhat budou.
Pak ještě jednou sraz jej k zemi, pomocníka jeho sraz!“

Uslyšel Gilgameš slova druha svého,
uchopil do ruky sekyru,
vytáhl meč z opasku svého.
Gilgameš jej do šíje udeřil.
Enkidu, druh jeho, udeřil jej po druhé,
při třetí ráně Chuvava pad.
Zmatek nastal, ticho se rozhostilo,
strážce Chuvavu srazil k zemi.

Do dálky dvou dvouhodin cedry nařikají.
S ním kácel Enkidu
cedrové lesy.
Pokácel Enkidu... lesa.
Chvěly se před jeho slovy Saria a Lebanon.
Pak uklidnily se hory,
hřebeny horské se uklidnily.
Pokácel nádherné cedry,
roztříštěné... Když jich sedm skácel,
síť ..., meč z osmi hřiven,
tíhu osmi hřiven, odňal mu závěsník.
Obydlí Anunnaků skryté otevřel.
Gilgameš kácel stromy, zahrabal kořínky.
Enkidu pravil k němu, ke Gilgamešovi:
„Gilgameši, pokácej cedry!“

(4 fragmentární řádky)

TABULKA PÁTÁ

ASSYRSKÁ VERSE Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Oba přátelé kráčejí k Chumbabovu sídlu cedrovým lesem, jehož nádheře se obdivují.

Stanuli a s údivem na les hledí,
zírají na výšku cedrů,
zírají na vchod do lesa.
Tam, kde se Chumbaba prochází, jeho krok stopy zanechává.
Přímé jsou cesty a upravené stezky.
Horu vidí cedrovou, trůn Irnimi, sídlo bohů.
Před horou tou vzosné cedry bují,
příjemný je jejich stín, rozkoše plný,
křoviska skýtají úkryt, úkryt skýtá...
a pod cedry oleandry raší.

(Zbytek sloupce chybí)

Následuje vyličení tří snů, které měl Gilgameš při výstupu na cedrovou horu, Chumbabovo sídlo. Enkidu
vyloží Gilgamešovi všechny tři sny jako předzvěst rozhodného vítězství nad Chumbabou.

AKKADSKÁ VERSE Z BOGHAZKOY

(Začátek sloupce fragmentární)

Uchopili se a k odpočinku se ubírají.
Spánek, který noc rozsévá, je přemoh.

V polou noci však náhle spánek jej opustil.
Svůj sen vyjevil Enkiduovi, příteli svému.
„Jestliže jsi mne nevzbudil, jak jen jsem procitnout mohl?
Enkidu, příteli můj, sen jsem viděl.
To tys mne probudil. Jak jen bych procitnout mohl?

Po prvním snu sen druhý jsem viděl.
Ve snu tom, příteli můj, hora se zřítíla,
k zemi mne srazila, mé nohy spoutala.
Oslňující lesk to byl. Tu se mi zjevil jeden muž.
V celé zemi jeho krása neměla rovné.
Zpod hory mne vyprostil,
vody dal pít, srdce mé uklidnil
a na zem pevnou postavil mé nohy.“

I mluví Enkidu k bohu,
ke Gilgamešovi: „Pojďme odtud, příteli můj,
neb všechno je tu nepřátelské..

(Zbytek sloupce fragmentární)

POKRAČOVÁNÍ ASSYRSKÉ VERSE

(Chybí asi 31 řádků)

„Druhý sen jsem zřel:
Na úpatí hory jsme stanuli.
Hora se zřítíla
a my jak mušky v rákosí poletující...
Ten, jenž se v stepi zrodil...“
Enkidu volal přítele svého, aby mu vyložil sen:
„Příteli můj, krásný je tvůj sen,
nádherný je tento sen.
Příteli můj, ta hora, kterou jsi zřel, je Chumbaba.
Chumbabu spoutáme, usmrtíme
a jeho mrtvolu pohodíme na step.“

Zrána na cestu se dali.
Po dvaceti dvouhodinách jídlo si ulomili,
po třiceti dvouhodinách k spánku ulehli.
Před Šamašem studnu vykopali.
Potom Gilgameš z ní vystoupil
a jemnou svou mouku obětoval:
„Horo, přines mi sen...
učíš mu...“

Hora mu přinesla sen
a učinila mu...
Chladný zavanul vítr, zadul zefír
a k spánku jej uložil...
.. . a jak obilí horské...
Zatím co Gilgameš klečí, bradu svou podpírá o kolena,
spánek, jenž na lidstvo se rozlívá, dopadl na něj.
Za středního bdění náhle skončil jeho spánek.
Vstal a příteli svému praví:
„Příteli můj, nevolal jsi mne? Proč jsem se tedy vzbudil?
Nedotkl ses mne? Proč jen jsem poděšen?
Nešel snad bůh kolem? Proč jen se chvějí mé údy?
Příteli můj, třetí sen jsem viděl.
A sen, který jsem viděl, zmatený byl.
Nebesa volala, země hřměla.
Pohaslo světlo, tma nastala.
Vyšlehl blesk a vzplanul oheň,
mračna zhoustla a dštíla smrt.
Pohasl jas, pohas oheň
a vše, co spadlo, v popel se proměnilo.

Sestupme dolů. Můžem se radit v stepi.“
Enkidu jej přiměl, aby jeho výklad přijal, a ke Gilgamešovi praví:

(Zbytek sloupce chybí)

CHETITSKÁ VERSE Z BOGHAZKOY

Gilgameš svou rukou sekyru uchopil
a jal se kácet cedry,
Ale když Chuvava ten zvuk zaslechl,
vzkypěl v něm hněv a zvolal: „Kdo to přišel
a stromy, jež zdobily mé hory,
zničil a skácel, mé cedry?“

A tu k nim shora, s nebe,
nebeský promlouvá Šamaš: „Jděte blíž,
nemějte strachu a...
Kráčejte vpřed, zatím co...
On ještě nepůjde do svého domu.“
Gilgameš s Enkiduem dovnitř vstoupili
a našli Chuvavu zuřícího.

V mezeře, která následuje, byl líčen boj obou hrdinů s Chuvavou.
V boji proti Chuvavovi jim pomáhal sám bůh slunce Šamaš, který rozpoutal větry, takže se obr nemohl
hnout.

(Chybí 5 řádků)

Proudem mu kanuly slzy.
Gilgameš k nebeskému Šamašovi mluví:

(2 nejasné řádky)

„Před Šamaše nebeského jsem předstoupil.
Na cestu jsem se vydal, jak mi určeno bylo.“
I vyslechl nebeský Šamaš modlitbu Gilgamešovu.
Mocné větry zvedly se proti Chuvavovi:
Orkán i severák...
bouřlivý vítr, vítr mrazivý, smršť a horký van,
větrů osm se zvedlo proti němu, Chuvavovi,
nemůže jít vpřed,
nemůže ustoupit vzad.
I zanechal Chuvava marné námahy.

Spoutaný netvor prosí Gilgameše o milost, ale Enkidu přítele varuje před zrádnými úmysly Chuvavovými.
I odřízli mu hlavu a vracejí se vítězné do Uruku.

Tu odpověděl Chuvava Gilgamešovi:
„Pust' mne, Gilgameši! Ty budeš pánem mým
a já tvým sluhou. A stromy,
které jsem pěstoval...

pro tebe skácím
a domy z nich vystavím tobě.“

Avšak Enkidu praví Gilgamešovi:
„Slov, jež Chuvava prones
neposlouchej!
Nedaruj Chuvavovi život!“

(Zbytek tabulky chybí)

ASSYRSKÁ VERSE
Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

I odřízli hlavu Chumbabovu...

TABULKA ŠESTÁ

ASSYRSKÁ VERSE

Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Vlas špinavý sobě umyl a očistil své zbraně,
na záda spustil si vrkoče vlasů,
svlékl si špinavý oděv a oblékl čistý,
v plášť zahalil se a sepal sponou.

Bohyně Ištar, uchváčena Gilgamešovou slávou a krásou, vyznává mu lásku a nabízí mu manželství.
Gilgameš ji odmítne a vyčte jí její milence, s kterými špatně naložila.

A když si Gilgameš korunu na hlavu vložil,
Ištar vznešená své oči pozvedla ke kráse jeho:
„Pojď ke mně, Gilgameši, manželem mým se staň!
Daruj, ach, daruj mi ovoce své.
Ty staň se mým mužem a já ženou tvou!
Vůz ti dám zapřáhnout z lazuritu i ze zlata,
jehož kola jsou ze zlata a rohy z elektra,
do něho zapřáhneš bouře, velké to mezky.
A vstoupíš do domu našeho v cedrové vůni.
Když do domu našeho vstupovat budeš,
necht' práh i dlaždice nohy tvé líbají.
Necht' poklekají před tebou králové, vládci i knížata
a bohatství hor i zemí necht' tobě co poplatek přinášejí.
Necht' kozy tvé trojčata, tvé ovce dvojčata vrhnou,
tví osli s nákladem v běhu necht' muly předčí.
Kůň tvůj, k vozu připřažený, tryskem at' vyniká,
tvůj mezek, ke jhu připřažený, necht' nemá sobě rovna!“
Gilgameš otevře ústa svá
a mluví k Ištarce vznešené:
„Co ti mám dát, až si tě budu brát?
Mám ti dát olej pro tvé tělo a tvé roucho?
Mám ti dát chléb a něco k jídlu?
Věru, mám chléb, jaký se na bohy sluší,
a mám též nápoj, hodný krále.

(3 fragmentární řádky)

Co jen bych ti měl dát, až si tě budu brát?
Ty jsi krb, jenž nehřeje v zimě,
brána nedostavěná, jež nebrání větru a bouři,
palác, který drtí i muže statečné,
čepec, jehož pokrývka nechrání,
smůla, jež pošpiní toho, kdo ji nese,
měch, který zmáčí toho, jenž jej nese.
Vápenec, který zdi kamenné drolí,
jaspis, jenž nepřátelskou zem...
střevíc, tlačící nohu svého pána.
Kterého milence jsi na věky milovala?
Který z pastýřů tvých se ti líbil navždy?

Nuže, milence tvé vypočtu ti!

Tammuzovi, milenci tvého mládí,
rok co rok určuješ lkaní.
Pastýřka, pestrého ptáčka, jsi milovala,
udeřilas jej a perut' jsi mu zlomila.
Sedí teď v lese a volá: „Má perut'.“

Milovala jsi lva dokonalé síly,
sedm a sedm jam jsi pro něho kopat dala.
Milovala jsi oře v bitvě proslulého,
bičík s bodcem a řemínky jsi mu určila,
sedm dvojhodin trysku jsi mu určila,
pít vodu zkalenou jsi mu určila
a jeho matce Silili určilas lkaní.

Pastýře stád jsi milovala,
jenž podplamenici ti stále připravoval,
jenž pro tebe kůzlátka zabíjel denně.
Udeřilas jej a v šakala proměnila,
takže jej vlastní hlídači honí
a jeho psi jej do stehna kousají.

Milovala jsi Išullana, zahradníka svého otce,
jenž stále ti přinášel košíčky datlí
a denně ti nádherné hostiny strojil.
Oči jsi pozvedla k němu a předstoupilas před něj:
„Ó, můj Išullane, užijme mužné tvé síly!
Necht' trčí ruka tvá! Zaboř se do mého lůna!“
I mluví k tobě Išullanu:
„Co vlastně ode mne žádáš?
Což nepekla matka má, což jsem nejed dosyta,
že mám teď okusit jídlo kletby a pohoršení?
Což je houštině třeba pokrývky proti mrazu?“

Když jsi slyšela řeč jeho,
udeřilas jej a v pavouka proměnila.
Usadilas jej uprostřed vodního kola.
Nemůže vystoupit k náhonu vody, nemůže sestoupit k vědrům.
A kdybys mne teď milovala, jako s nimi i se mnou bys naložila.“

Ištar, rozhořčena urážkou Gilgamešovou, žádá svého otce Ana, aby ji pomstil a poslal na Uruk nebeského býka.

Když to Ištar uslyšela,
rozhněvala se a na nebe vystoupila.

Předstoupila Ištar před otce svého Ana,
před Antou, matkou svou, slzy prolévala:

„Otče můj, Gilgameš mne urazil.
Gilgameš zavalil mne pohanou,
pohanou a kletbami.“

Otevřel ústa svá Anu
a k Ištar vznešené mluví:
„Sama jsi vyzvala krále Uruku, aby ti odpověď dal,
a proto tě Gilgameš zavalil pohanou,
pohanou a kletbami.“

Otevřela ústa svá Ištar
a k Anovi, otci svému, mluví:
„Otče můj, stvoř mi nebeského býka, který by Gilgameše
zabil v příbytku jeho!
Odepřeš-li mi stvořit nebeského býka,
roztříštím bránu podsvětní, rozbijí veřeje,
vyvedu mrtvé,
kteří pojídají živé
a mrtví svým počtem živé překonají.“
Otevřel ústa svá Anu
a k Ištar vznešené mluví:
„Jestliže žádáš nebeského býka,
nastane sedm let hubených.
Shromáždilas pro lidi zrna?
Pěstovalas pro dobytek trávu?“

Otevřela ústa svá Ištar
a k Anovi, otci svému, mluví:
„Pro lidi zrna jsem nakupila,
pro dobytek trávu jsem nastřádala.
Kdyby sedm let hubených nastalo,
pro lidi shromáždila jsem zrna,
pro dobytek jsem trávu pěstovala.“

Nebeský býk ničí obyvatele města. Jediný Gilgameš s Enkiduem odváží se mu postavit na odpor. V
zápase, ke kterému dojde, je býk zabit a jeho srdce obětováno Šamašovi.

Nebeský býk sestoupil k řece.
Při jeho prvním zafunění jáma se otevřela,
jedno sto Uručanů zřítilo se do ní.
Při druhém jeho zafunění jáma se otevřela
a dvě stě Uručanů zřítilo se do ní.
A při třetím zafunění proti Enkiduovi se řítí.
Však Enkidu se jemu postavil na odpor,
uskočil stranou a nebeského býka za rohy chytil.
Ale tu nebeský býk mu do tváře vchrstl svou slinu,
svým tlustým ocasem udeřil jej silně.

Otevřel Enkidu ústa svá

a ke Gilgamešovi mluví:

„Příteli můj, v mnohých půtkách jsme se proslavili,
jak jen teď skolíme nebeského býka?“

„Příteli můj, viděl jsem, jak útočí proti nám.

V sílu svou důvěru skládám.

Vytrhnu srdce jeho a položím před Šamaše.

(2 fragmentární řádky)

Olejem naplním rohy a daruji Lugalbandovi.

Až mne napadne, za ocas jej chytmi,

já mu vrazím dýku mezi šij a rohy.“

.....

Pak honil Enkidu nebeského býka,

až ho konečně chopil za tlustý ocas jeho.

.....

A Gilgameš, jak zápasník smělý

.....

vrazil jemu dýku mezi šij a rohy.

Když skolili býka nebeského, srdce mu vytrhli

a před Šamaše položili.

Pak zpět ustoupili a před Šamašem na tvář padli.

I usedli oba bratři.

Enkidu vytrhne kýtu nebeského býka a vrkne ji posměšně v tvář Ištaře; Ištar shromáždí kněžky a nařiká s nimi nad býkovou kýtou.

Vystoupila Ištar na hradby Uruku hrazeného,

na cimbuří vystoupila a kletbu vyrazila:

„Běda Gilgameši, který mne pohanil tím, že zabil nebeského býka!“

Když Enkidu zaslechl slova Ištařina,

vytrhl kýtu nebeského býka a ve tvář jí vmetl:

„Kdybych tě dostih, pak s tebou bych naložil

právě tak jako s tímto,

vnitřnosti jeho zavěsil bych na rámě tvé.“

Shromáždila Ištar své dívky,

nevěstky i kněžky chrámové

a nad kýtou nebeského býka lkát se jala.

Gilgameš svolal řemeslníky a umělce. Ti zpracovali rohy býka v krásné poháry, jež Gilgameš obětoval svému otci Lugalbandovi. Pak Gilgameš a Enkidu triumfálně procházejí ulicemi Uruku, pozdravováni a obdivováni jako zachránci města.

V posledních verších je líčena slavnost na počest vítězů.

I svolal Gilgameš řemeslníky

a umělce všechny.

Obdivují umělci tloušťku jeho rohů.

Z třiceti min lazuritu utvořeny byly,
dva palce tlustá byla jejich rohovina.
Šest korů oleje, obou to míru,
daroval k pomazání Lugalbandovi, bohu svému.
Odesl je a pověsil v komnatě své královské.

V Eufratu ruce své umyli,
objali se a na cestu se vydali.
Jak projíždějí ulicemi Uruku,
shromažďuje se lid Uruku a s údivem na ně hledí.

Gilgameš ke kněžkám palácovým
promlouvá takto:
„Kdo je nejkrásnější z hrdinů?“
„Kdo je nejskvělejší z mužů?“
„Gilgameš je nejkrásnější z hrdinů!“
„Gilgameš je nejskvělejší z mužů!“

(3 fragmentární řádky)

Gilgameš vystrojil slavnost v paláci svém.
Usnuli hrdinové, na nočním loži spí,
usnul i Enkidu a vidí sen.
Vyskočil s lože, význam snu se uhodnout snaží.
I praví příteli svému:
„Příteli můj, proč radili se velicí bozi?“

TABULKA SEDMÁ

CHETITSKÁ VERSE Z BOGHAZKOY

Po slavnosti Enkidu ulehl a ve snu spatřil shromáždění bohů radících se, který z obou hrdinů má být
potrestán za urážku Ištary. Enlil rozhodl, že Enkidu zemře.

„... Pak světlo nastalo.“
A Enkidu Gilgamešovi odpověděl:
„Slyš, jaký sen jsem měl této noci:
Anu, Enlil i nebeský Šamaš radili se spolu.
I pravil Anu Enlilovi:
,Proč zabili nebeského býka
a skolili Chuvavu, jenž střežil horu cedrovou?‘
I pravil Anu: ‚Kdo z nich zemřítí má?‘
Tu promluvil Enlil: ‚Necht’ zemře Enkidu!
Gilgameš však zemřítí nesmí!‘

I odpověděl nebeský Šamaš hrdinu Enlilovi:
,Což nezabili na rozkaz tvůj
nebeského býka i Chuvavu? A teď má nevinný
Enkidu zemřít?‘ Hněvem však vzplanul Enlil
k nebeskému Šamašovi: ,Protože k nim
jako k rovným denně jsi chodil.“

Enkidu nemocen ležel před Gilgamešem.
Proudem stékaly mu po lících slzy:
,,Bratře můj, milý můj bratře! Proč jen mne zachránit chtějí na úkor bratra mého?“

A mluví dále: ,U ducha smrti,
mám se snad posadit u jeho dveří?
A nemám již nikdy svého milého bratra očima uzřít?“

ASSYRSKÁ VERSE Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

V horečnatém blouznění mluví Enkidu k bráně, již se dotkl při vstupu do lesa Chumbabova, a obviňuje ji,
že ona způsobila jeho
nemoc.

(Chybí asi 35 řádků)

Enkidu oči své zvedá,
s branou jak s člověkem mluví:
,,Bráno dřevěná, nechápavá,
rozumu u tebe není!
V okruhu dvaceti dvouhodin jsem shledal vzácným dřevo tvé,
když spatřil jsem vysoké cedry,
nebylo dřeva, jež rovnat se ti mohlo.
Šestkrát dvanáct loktů tvá výška, dvakrát dvanáct tvá šířka.
Tvé panty, tvá kování a tvou petlici
v Nippuru mistři zhotovili.
Ó, dveře, kdybych já věděl, že toto se stane,
že taková je krása tvého dřeva,
sekyru bych uchopil a do tebe zaťal,
abych z tebe vyrobil vory.“

ASSYRSKÁ VERSE ZE SULTAN-TEPE

(7 fragmentárních řádků)

,,Stanul jsem u brány jeho, Chumbabovy.

(2 fragmentární řádky)

Nyní den osudu tvého učiním tobě, ó bráno!
Nechť král, jenž po mně přijde,
jméno mé odstraní a své vlastní vryje...“

Naslouchal slovům jeho. Pak rychle a spěšně...
Gilgameš naslouchal slovům Enkidua, přítele svého, a slzy mu kanuly.
Gilgameš otevřel ústa svá a mluví k Enkiduovi:
„V Uruku širém, hrazeném,
muž moudrostí nadaný podivné věci mluví.
Proč, příteli můj, tvé srdce mluvilo podivné věci?
Nádherný byl to sen, však velký jde z něho strach.
Ochromeny jsou tvé údy,
, . . nádherný byl to sen, však zdravému muži nářek způsobil.
Sen hoře způsobil zdravému muži. prosit chci veliké bohy.“

POKRAČOVÁNÍ ASSYRSKÉ VERSE Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Enkidu prokleje nejprve lovce a pak nevěstku, že jej vzdálili zvěři, svedli s Gilgamešem a tak zavinili jeho nešťastný osud.

„Znič jeho zisk, oslab sílu jeho!
Nechť je ti odporné jeho chování!
Nechť zvířata uprchnou před ním!
Nechť lovec nedojde splnění svých přání !“

A pak se jal proklínat nevěstku:
„Ó, pojď, nevěstko, určím ti osud,
osud, jenž neskončí na věky věků.
Prokleji tebe prokletím velkým,
prokleti jeho nechť stihne tě brzy:
aby tě zavrhli milenci tvoji, až v nad se nasytí tvých,
aby ten, jehož miluješ, tvou pohrdal přízní.

(6 poškozených řádků)

At' hází odpadky do tvého domu
a tmavé kouty ulice at' za příbytek ti slouží!
At' zdržuješ se ve stínu zdi!
At' u tvých nohou močí,
at' opilec i střízlivý ve tvář tě udeří.

(8 poškozených řádků)

Protože na mne jsi uvrhla kletbu,
protože na mne jsi poslala démona zlého!“

Sám nebeský Šamaš tiší hněv Enkiduův a ukáže mu, jak nevěstka jej proměnila v člověka a za druhá mu dala přítele, který on pečuje jako o milovaného bratra. Přiměje jej, aby svou kletbu změnil v požehnání.

Uslyšel Šamaš řeč jeho úst
a z daleka, s nebes naň volá:
„Proč, ó Enkidu, proklínáš nevěstku,

kteřá ti dala jíst chléb hodný bohů,
dala ti pivo pít hodné králů,
jež oblékla tě v nádherné roucho
a krásného Gilgameše ti za druha dala.
A nyní Gilgameš, přítel můj a milovaný bratr,
na lože vznešené ukládá tě.
Posadil tě na místo klidu po straně levé,
aby knížata země nohy tvé líbala.
Urucký lid nechává pro tebe kvílet a plakat,
veselý národ pro tebe naplní žalem.
A jestli tě přečká, špinavé nechá své tělo,
lvi se oděje kůži a uteče na step.“
Uslyšel Enkidu slova Šamaše-hrdiny,
i uklidnilo se srdce jeho rozhněvané.

(Mezera několika řádků)

„Ať milenci z dálky k tobě se vracejí,
ať králové i knížata milují tebe.
Ať nikdo před tebou v stehno se nebije,
ať stařec křtící svou nad tebou potřásá!
Ať ten, jenž měšec ti odpíral, měšec svůj otevře tobě,
ať tobě lazurit, karneol i zlato daruje.
Pomsta ať stihne toho, jenž u tebe močil,
ať vyprázdněn je jeho dům i skladiště plné
. Před samé bohy necht' kněz tebe uведе.
Ať opuštěna je pro tebe manželka, třeba je sedmkrát matkou.“

Enkidu opět upadne ve spánek a je o něm uveden do podsvětí. Popis podsvětí je částečně doslovně shodný s popisem říše temnoty v epické básni babylonské „Ištařin sestup do podsvětí“.

Hořko je v mysli Enkiduově.
Sám leží na loži.
Za noci vyjeví nitro příteli svému:
„Příteli, sen jsem měl této noci.
Nebesa volala a země odpovídala.
A já jsem stál sám!
Viděl jsem člověka, jehož tvář byla zachmuřena,
tvář jeho ptáku Zu podobna byla,
jak orlí drápy byly jeho nehty.
Ztrnulým mne učinil,
pak svlékl mne z mých šatů
a nahého ponořil do řeky plamenů.

(Chybí a částečně poškozeno 8 řádků)

V ptáka mne proměnil,
takže má paže jak křídla ptačí se pokryla peřím.
Drže mne za ruku vede mne do domu temnot, příbytku Irkally,

do domu, z něhož ten, jenž vešel, nevyjde nikdy.
Po cestě, odkud návratu není,
do domu, kde ti, kteří v něm bydlí, světla jsou zbaveni,
kde prach jejich stravou a jejich pokrmem hlína.
Jak ptáci jsou oděni peřím,
světla nezří, v temnotách sedl.
V domě prachu, do něhož jsem vstoupil,
viděl jsem vládce, jejichž koruny nahromaděny byly.
Viděl jsem knížata, která kdys korunu nosila a od dávných dob na zemi vládla;
jak sluhově Ana a Enlila na stůl pečené maso předkládali,
jídlo jim předkládali a vodu studenou z měchu nalévali,
V domě prachu, do něhož jsem vstoupil,
bydlí žalmisté a velekněží,
bydlí zaklínači a šilenci svatí,
bydlí mastiči velikých bohů,
bydlí Etana, bydlí bůh Sumukan,
bydlí Ereškigal, královna podsvětí,
Belitseri, písárka podsvětí, před ní klečí,
tabulku drží a předčítá jí.
Pozvedla hlavu svou a na mne patří,
řkouc: „Kdo sem vzal člověka toho?““

(Pátý a počátek šestého sloupce chybí)

„Pomysli, kudy všude jsem s ním chodil!
Můj přítel zřel sen, který neštěstí věští.“
Den, kdy ten sen zřel, již skončil.
Enkidu leží den první a druhý.
Na lůžku Enkiduově smrt sedl.
Den třetí i čtvrtý Enkidu leží,
pátý, šestý i sedmý, osmý, devátý a desátý,
nemoc Enkiduova však neustává.
Dnů jedenácte a dvanácte
Enkidu na lůžku svém leží.
Zavolal na Gilgameše a k němu mluví:
„Příteli můj, stihlo mne prokletí!
Nemám zemřít jako ten, jenž padne v boji?
Bál jsem se bitvy, proto neslavně hynu.
Příteli můj, ten, jenž v bitvě padne, je blažen.
Avšak já...“

(Zbytek sloupce chybí)

TABULKA OSMÁ

ASSYRSKÁ VERSE ZE SULTAN-TEPE

Po dvanáctidenní nemoci Enkidu zemře. Gilgameš hořce oplakává svého druha a vzpomíná na společně prožitá dobrodružství.

Sotva se ukázal první třpyt jitra,
Gilgameš na svého přítele zvolal:
„Enkidu, příteli můj, tvá matka gazela,
otec tvůj divoký osel zplodili tebe.
Ti, jejichž ozdobou je ocas, vychovali tebe,
i dobytek polní se všemi pastvinami.
Ať cesty Enkiduovy v cedrovém lese
tě oplakávají a neutiší se v noci ni ve dne.
Ať oplakávají tě starší Uruku širého, hrazeného,
jejichž palce žehnaly nám.
Ať oplakávají tě úbočí vrchů i hory,
které jsme spolu zlézali.
Ať oplakávají tě nivy a naříkají jako matka tvá.
Ať oplakávají tě cypřiše i cedry,
které jsme v našem hněvu káceli.
Ať oplakává tě medvěd, hyena, pardál, tygr, leopard,
lev, divoký býk, srna i kozorožec a všechna zvíř polní.
Ať oplakává tebe bystřina Ulai, po jejichž březích jsme se procházivali.
Ať oplakává tebe svatý Eufrat,
u něhož jsme čerpáfl do měchu vodu.
Ať oplakávají tě muži Uruku širého, hrazeného,
...my zabili jsme býka města.
Ať oplakává tě ten, jenž v městě Eridu tvé jméno. vyzdvihl
Ať oplakává tě ten, jenž zrno vložil v ústa tvá.
Ať oplakává tě ten, jenž položil pod tebe máslo.
Ať oplakává tě ten, jenž vložil víno do tvých úst.
Ať oplakává tě nevěstka, jež pomazala tě olejem jemným.
Ať oplakávají tě... z domu příbuzenstva,
kteří manželku, prstenec tvé rady...
Ať bratří jak sestry oplakávají tebe...

Byl jsem ti, Enkidu, matkou tvou i tvým otcem.
Na jeho pastvinách chci jej oplakávat.
Slyšte mne, muži, slyšte mne!
Slyšte mne, starší Uruku, slyšte mne!
Já pro Enkidua, přítele svého, pláči.
Jak plačka naříkám hořce.
Sekeru z ruky mé, luk s mého ramene,
meč s mého opasku, štít, jenž byl přede mnou,
můj sváteční šat, roucho mé radosti
uloupil démon zlý, který mne napadl.
Ó, můj příteli, můj mladší bratře, jenžs honil po horách divoké osly a po stepi pardály,
Ó, Enkidu, příteli můj, můj mladší bratře, jenžs honil po horách divoké osly a po stepi pardály,

my, kteří jsme dosáhli splnění tužeb svých a hory zlezli,
lapili býka města a zabili,
Chumbabu skolili, jenž sídlil v cedrovém lese, —
jaký to spánek je, jenž se tě zmocnil?
Zachmuřen jsi a už mne neslyšíš?
Proč jen on hlavu nepozvedá?
Dotýkám se srdce jeho, to však již nebije.
Jako nevěsta zahalil si můj přítel svou tvář,
avšak já jako orel kroužím nad ním,
jako lvice, jejíž mláďata do jámy spadla,
před ním a za ním sem a tam chodím,“
Rve si vlasy a rozsévá jak hřeblem.
Roucha svá nejlepší strhává a odhazuje jak odporná.

Gilgameš svolává mistry a přikáže zhotovit Enkiduovu sochu z lazuritu a ze zlata.

Pak Gilgameš v zemi rozhlásit dal:
„Kováři, kovotepci..., zlatníku, rytče,
vytvoř přítele mého!“
Pak stvořil sochu přítele svého, jejíž rozměry...
„... z lazuritu tvá prsa, ze zlata tvé tělo...“

(Zbytek sloupce chybí)

ASSYRSKÁ VERSE Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

„Na lože vznešené jsem tě uložil.
Posadil jsem tě na místo klidu po levé straně,
aby knížata země líbala nohy tvé.
Urucký lid jsem nechal pro tebe kvílet a plakat,
veselý národ jsem pro tebe naplnil žalem.
A poněvadž jsem tě přečkal, své tělo jsem ponechal špinavé,
lví jsem se oděl koží a utíkal na step.“

Sotva se ukázal první svit jitra,
uvolnil jeho pouta...

(Zbytek třetího sloupce a celý čtvrtý, v němž byly, popisovány pohřební obřady za Enkidua, až na nepatrné zbytky ztraceny)

(Začátek sloupce chybí)

Sotva se ukázal první svit jitra, tu Gilgameš
vynéstí kázal veliký stůl ze dřeva elamaku,
nádoby z karneolu naplnil medem,
nádoby z lazuritu naplnil máslem,
... ozdobil a Šamašovi předložil.

(Zbytek tabulky ztracen)

TABULKA DEVÁTÁ

ASSYRSKÁ VERSE Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Gilgameš, otřesen smrtí přítele, vydá se za svým předkem Uta-napištim, který jediný z lidí byl bohy obdařen věčným životem. Doufá, že se mu od něho dostane odpovědi, jak uniknout nevyhnutelnému osudu smrti a získat věčnost. Na cestě k Uta-napištimu se potká s různými překážkami, které musí překonat. První nebezpečí jej očekává v horských soutěskách, kde se mu postaví na odpor lvi. Aby mohl pokračovat v cestě, musí je rozehnat.

Gilgameš pro Enkidua, přítele svého,
hoře pláče a utíká na step.
„Až já zemru, nebudu snad jako Enkidu?
Hoře se vplížilo do mého nitra.
Ze strachu před smrtí utíkám na step
k Uta-napištimu, synu Ubara-tutua,
na cestu jsem se vydal a spěšně kráčím.
K soutěskám horským jsem v noci dorazil.
Spatřil jsem lvy a ulekl jsem se.
Pozved jsem hlavu a k bohu Sinu se modlím,
k Ištarě vznešené prosby mé stoupají:
na živu mne zachovej !“

V noci ulehl a ze sna se vzbudil náhle.
Viděl, jak ze života se radovali.
Sekeru pozvedl rukou,
tasil dýku z opasku svého,
jako šíp mezi ně vpadl,
úderem rozptýlil je na všechny strany.

(Zbytek sloupce poškozen)

Gilgameš dospěje na své pouti za Uta-napištim k pokoří Mašu, střeženému škorpiiony v lidské podobě. Tam končí svět, odtamtud vede již cesta temnotami podsvětí. Přes varování strážců vynutí si Gilgameš průchod pohořím.

Hory té jméno je Mašu.
Když dorazil k hoře té Mašu,

jež denně východ a západ slunce střeží
a jejíž vrchol se dotýká náspu nebes
a dole nadra její až do podsvětí sahají, —
její bránu střeží lidé-škorpioni,
jejichž hrůzné vzezření vzbuzuje děs a pohled na ně znamená smrt,
jejichž třpytivá záře hory oblévá.
Slunce střeží při jeho východu i západu.
Když je Gilgameš spatřil, strachem
a hrůzou tvář se mu zachmuřila.
Dodal si myslí a přiblížil se k nim.
Škorpion-člověk volá na ženu svou:
„Ten, jenž k nám přišel — tělo jeho z božského je masa.“
Škorpionu-člověku odpoví manželka jeho:
„Ze dvou třetin bůh je, člověk z jedné.“
I volá škorpion-člověk na muže onoho,
obraceje se těmito slovy k potomku bohů:
„Proč jsi podstoupil dalekou cestu
a přišel až ke mně,
překročil bystřiny, jichž přechod je obtížný?
Chci vědět, co tě sem vede.
Proč ses odhodlal k tomu,
zvědět bych chtěl!“

(Zbytek sloupce chybí)

(Chybějí 2 řádky)

Za Uta-napištim jsem přišel, předkem svým,
jenž v shromáždění bohů se dostal, hledaje život.
Na smrt i život chci se ho zeptat.“
Škorpion-člověk otevřel ústa svá
a ke Gilgamešovi mluví:
„Nikdo nebyl, Gilgameši, jenž dosáhl by toho.
Nikdo nezlezl soutěsky horské.
Na dvanáct dvouhodin uvnitř se táhnou,
hustá je temnota a světla není.
K východu slunce světla není.
K západu slunce světla není.“

(Zbytek sloupce poškozen)

(Chybí 32 řádky)

„V nářku či žalu,
v zimě či horku,
za vzdechů či pláče na cestu chci se vydat.
Nyní mi otevři horskou bránu!“
Škorpion-člověk otevřel ústa svá
a ke Gilgamešovi mluví:
„Vydej se na cestu, Gilgameši!
Pohoří Mašu překroč směle.“

Hory strmé a kopce zlézej
a ve zdraví necht'...
A teď ti otevřu horskou bránu!“

Když to Gilgameš slyšel,
na slova škorpiona-člověka pozor si dal
a po cestě Šamašově vykročil k horám.

Cesta vede temnotami. Gilgameš musí urazit cestu dvanácti dvouhodin temnotou, až dospěje k nádherné zahradě, kde stromy nesou drahokamy místo ovoce.

Když urazil dvouhodinu jednu,
temnota zhoustla, světla není
a nemůže nic vidět vpředu ni vzadu.
Když urazil dvouhodinu druhou...

(Chybí 22 tádků)

Když urazil dvouhodin čtvero,
temnota zhoustla, není světlo,
nemůže vidět nic vpředu ni vzadu.
Když urazil dvouhodin pět,
temnota zhoustla, není světlo,
nemůže nic vidět vpředu ni vzadu.
Když urazil dvouhodin šest,
temnota zhoustla, není světlo,
nemůže nic vidět vpředu ni vzadu.
Když urazil dvouhodin sedm,
temnota zhoustla, není světlo,
nemůže nic vidět vpředu ni vzadu.
Když urazil dvouhodin osm, vykřikl;
temnota zhoustla, není světlo,
nemůže nic vidět vpředu ni vzadu.
Když urazí dvouhodin devět, cítí, jak vítr severní
do tváře mu šlehl.
Temnota zhoustla, světlo není,
nemůže nic rozeznat vpředu ni vzadu.
Když urazil dvouhodin deset,
východ byl blízko.

Když urazil dvouhodin jedenáct, již se rozednívalo.
Když urazil dvanáct dvouhodin, záře kolem se rozprostírá.
Když spatřil božskou zahradu z drahokamů, zamířil k ní, aby si prohlédl její stromy.
Karneol nese tu ovoce,
tam vinná réva se pne, na pohled krásná.
Lazurit listí tu nese,
ovoce nese na pohled lahodné.

(Šestý sloupec, v němž byla popisována nádherná zahrada Siduřina, je až na nepatrné zbytky ztracen)

TABULKA DESÁTÁ

STAROBABYLONSKÁ VERSE

(Začátek tabulky chybí)

Jejich koží se odívá, maso syrové pojídá.
„...Gilgameši, co se nestalo nikdy,
pokud se po vodách vítr honí.“
Zarmoutil se Šamaš, jat soucitem se k němu vydal.
I praví ke Gilgamešovi:
„Kam běžíš, Gilgameši,
život, jež hledáš, nenalezneš.“
Gilgameš k němu mluví, k Šamašovi statečnému:
„Když jsem po stepi sem a tam chodil a bloudil,
bylo snad na stepi hojně odpočinku?
A přece jsem spal po celá léta.
Necht' oči mé spatří slunce, ať leskem jeho se nasytím!
Vzdálí se tma, až bude tu hojnost světla.
Kdy mrtvému dopřáno bude spatřit lesk slunce?“

Gilgameš vypráví božské šenkýřce Siduri, jak po smrti svého přítele Enkidua se vydal na pout' za věčným životem.

(Začátek sloupce chybí)

„Ten, jenž se mnou podstoupil všechny strasti,
Enkidu, jehož jsem velmi miloval,
ten, jenž se mnou podstoupil všechny strasti,
odešel za lidstva osudem.
Ve dne i v noci jsem pro něho plakal,
ani pohřbít jsem jej nechtěl dát,
kdyby snad druh můj přece jen povstal na nárek můj.
Po šest dní a sedm nocí,
až červ vypadl z nosu jeho.
Po jeho smrti života nenalézám,
bloudím jako lupič sem a tam stepí.
Nyní však, šenkýřko, když vidím tvou tvář,
nadej mi užít smrt, které se bojím.“

Na otázku po věčném životě radí Siduri Gilgamešovi, aby se oddal radovánkám na zemi, protože bozi věčný život si ponechali pro sebe a lidem dali v úděl smrt.

I mluví šenkýřka k němu, ke Gilgamešovi:

„Kam běžíš, Gilgameši?
Život, jež hledáš, nenalezneš!
Když bozi lidstvo stvořili,
lidstvu v úděl smrt dali,
život však v rukou svých si ponechali.
Naplň si žaludek, Gilgameši,
ve dne i v noci se raduj!
Denně pořádej slavnosti,
tancuj a vesel se ve dne i v noci!
Nechť čisté jsou tvé šaty,
hlavu svou umyj, ve vodě se koupej!
Starej se o dítě, jež za ruku tě chytá!
Ať manželka se raduje na tvém klíně.
Neb toto je údělem lidstva.“

(Zbytek sloupce chybí)

Gilgameš odmítá radu božské šenkýřky Siduri. Ta jej pošle k lodivodu Uršanábimu (babylonsky Sursunábu), který jediný jej může převést přes vody smrti k Uta-napištimu.

Rozdrtí je v hněvu svém.
Vrátí se zpět a u něho stane.
Sursunábu do očí mu hledí.
I mluví Sursunábu k němu, ke Gilgamešovi:
„Řekni mi, jaké je tvé jméno?
Já jsem Sursunábu, lodník Uta-napištimho vzdáleného.“
I mluví Gilgameš k němu, k Sursunábu:
„Mé jméno je Gilgameš,
který jsem přišel z Uruku z Eanny,
který jsem překročil hory
na cestě daleké k východu slunce.
A teď, když jsem spatřil tvou tvář, Sursunábu,
ukaž mně Uta-napištimho vzdáleného!“
I odpoví Sursunábu jemu, Gilgamešovi.

(Zbytek tabulky chybí)

TABULKA DESÁTÁ

ASSYRSKÁ VERSE
Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Když bohyně Siduri spatřila z dálky přicházejícího Gilgameše, ulekla se jeho divokého vzezření a uzavřela před ním dveře závorou, Gilgameš si však vynutí vstup a vypráví, proč přichází.

Šenkýřka Siduri, jež v hlubinách mořských bydlí,
sedí a...
pro ni džbán vyrobili, zlaté měsidlo pro ni vyrobili.
Závojem je zahalena a...
Gilgameš přiblížil se k ní. Špínou je pokryt, oděn je koží...
božské má maso na svém těle,
v nitru jeho je žal.
Poutníku z daleké cesty tvář jeho se podobá.

Šenkýřka do dálky zírá,
v srdci svém promlouvá slova
a sama se sebou se radí:
„Zajisté lupič je to.
Kam jen tak směle míří?“
Když jej šenkýřka uzřela, dveře na závoru uzamkla,
bránu svou zavřela a závoru upevnila.
Avšak on, Gilgameš, zaslechnuv ten hluk,
pozvedl bodec a položil...

I mluví k ní Gilgameš, k šenkýřce:
„Šenkýřko, co jsi to spatřila, žes dveře zavřela,
svou bránu zavřela, závorou upevnila?
Rozbiji dveře tvé, bránu tvou roztříštím!“

(Zbytek sloupce, který je až na nepatrné fragmenty ztracen, může být doplněn podle paralelních míst)

Gilgameš vzpomíná na dobrodružství, společně prožitá s Enkiduem. Vypráví, jak otřesen smrtí svého přítele se vydal na pouť za věčným životem. Konečně žádá Siduri, aby mu ukázala cestu k Uta-napištimu, jedinému člověku, jenž mu může dát odpověď na palčivou otázku, jak uniknout smrti.

I mluví k ní Gilgameš, k šenkýřce:
„Lapil jsem býka, jenž s nebe přišel, a skolil,
Zabil jsem Chumbabu, jenž sídlil v cedrovém lese,
i lvy skolil v soutěsce horské.“
I odpovídá šenkýřka jemu, Gilgamešovi:
„Byl-lis to ty Gilgameši, který jsi strážce zabil
a Chumbabu zabil, jenž v cedrovém sídlil lese,
a lvy ubil v soutěsce horské,
lapil býka, jenž s nebe přišel, a skolil,

proč jen jsou vyhublé líce tvé a vpadlé tváře,
ztrápené srdce tvé, rysy tvé ztrhané
a žal jev nitru tvém.
Tvář tvoje se podobá poutníku z daleké cesty.
Mrazem a sluncem ošlehány jsou tvé líce
a jako za přeludem po stepi se honíš.“

I mluví k ní Gilgameš, k šenkýřce:

„Šenkýřko, jak jen by neměly být pohublé mé líce a vpadlé mé tváře,
ztrápené srdce mé, ztrhané mé rysy?
Jak by nemělo být nitro mé plno žalu?
A jak se nemá podobat má tvář poutníku z daleké cesty,
a jak mé líce nemají být ošlehány sluncem a mrazem
a jak se nemám za přeludem po stepi honit?
Můj přítel, můj mladší bratr, jenž honil po horách divoké osly a po stepi pardály,
Enkidu, můj přítel, můj mladší bratr, jenž honil po horách divoké osly a po stepi pardály,
my, kteří jsme dosáhli splnění tužeb svých a hory zlezli,
lapili mocného býka a zabili,
Chumbabu skolili, jenž sídlil v cedrovém lese,
a lvy ubili v soutěškách horských,
přítele mého, jehož jsem nade vše miloval, jenž se mnou podstoupil všechny strasti,
Enkidua, jehož jsem nade vše miloval, jenž se mnou podstoupil všechny strasti,
postihl lidstva osud.
Šest dní a nocí sedm jsem pro něho plakal,
ani pohřbít jsem jej nechtěl dát,
až červ vypadl z jeho nosu.
Ze strachu před smrtí utíkám na step,
neb událost s přítelem těžce dolehla na mne.
Po cestách dalekých, po stepi bloudím,
neb událost s přítelem těžce dolehla na mne.
Teď utíkám daleko na step.
Jak jen mám mlčet? Jak jen mohu být tiše?
Přítel můj, jehož jsem miloval, v hlínu se změnil.
Enkidu, přítel můj, jehož jsem miloval, změnil se v hlínu.
Mám snad i já jako on ulehnout
a nevstat na věky věků?“

I mluví k ní dále Gilgameš, k šenkýřce:

„Pověz mi, šenkýřko, jaká je cesta k Uta-napištimu!
Nějaké znamení mi dej,
Ó, dej mi nějaké znamení její!
Je-li to možné, moře chci překročit,
možné-li to není, na step chci prchnout!“

Na rozdíl od starobabylonské verze postrádáme v novoassyrském zpracování Siduřiny rady
Gilgamešovi, aby se místo marného hledání věčného života oddal radovánkám.

I mluví šenkýřka k němu, ke Gilgamešovi:

„Nikdy, Gilgameši, tu přechodu nebylo

a nikdo, jenž od počátku dnů sem přišel, moře nepřekročil,
jedině hrdina Šamaš přes moře kráčí,
však kromě Šamaše nikdo je nepřekročil.
Obtížný je přechod, cesta přes ně je namáhavá.
Mezi nimi jsou vody smrti, jež přístup k němu zahrazují.
Kde, Gilgameši, chceš překročit moře?
Co si počneš, až dospěješ k vodám smrti?
Je však, Gilgameši, jakýsi Uršanábi, lodivod Uta-napištiho,
sošky má kamenné, po lese hady sbírá.
Necht' on tvář tvou spatří.
Bude-li možné, s nim překroč moře. Možné-li to není, nazpět se vrat'!“
Když to Gilgameš uslyšel,
sekyru uchopil do ruky
a připjal meč k opasku svému. Lesem se prodíral, až k nim došel.
Jako šíp mezi ně vpadl

(Zbytek sloupce fragmentární)

Gilgameš vyhledá Uršanábiho, lodivoda svého předka Uta-napištiho. Na cestě k němu rozbije kamenné sošky, patrně amulety, chránící před vodami smrti. Tím si znemožní přechod přes moře. Na otázku, co jej sem přivedlo, vypráví Uršanábimu stejnými slovy jako předtím Siduri o svých strastech a bolestech

I mluví Uršanábi k němu, ke Gilgamešovi:
„Proč pohublé jsou tvé líce a vpadlé tvé tváře,
ztrápené srdce tvé, tvé rysy ztrhané
a nitro plno žalu?
Tvář tvoje se podobá poutníku z daleké cesty.
Mrazem a sluncem ošlehaný jsou tvé líce
a jako za přeludem po stepi se honíš?“
I mluví Gilgameš k němu, k Uršanábimu:
„Uršanábi, jak jen by neměly být pohublé mé líce a vpadlé mé tváře,
ztrápené srdce mé, mé rysy ztrhané?
Jak by nemělo být nitro plno žalu?
A jak se nemá podobat má tvář poutníku z daleké cesty?
Jak mé líce nemají být ošlehaný sluncem a mrazem?
Jak se nemám za přeludem po stepi honit?
Můj přítel, můj mladší bratr, jenž honil po horách divoké osly a po stepi pardály,
Enkidu, můj přítel, můj mladší bratr, jenž honil po horách divoké osly a po stepi pardály,
my, kteří jsme dosáhli splnění svých tužeb a hory zlezli,
lapili mocného býka a zabili,
Chumbabu skolili, jenž sídlil v cedrovém lese,
lvy ubili v soutěskách horských,
přítele mého, jehož jsem miloval, jenž se mnou podstoupil všechny strasti,
Enkidua, přítele mého, jehož jsem nade vše miloval, jenž se mnou podstoupil všechny strasti,
postihl osud všech lidí.
Šest dní a nocí sedm jsem pro něho plakal,
ani pohřbít jsem ho dát nechtěl,
až červ vpadl z jeho nosu.
Ze strachu před smrtí utíkám na step,

neb událost s přítelem těžce dolehla na mne.
Po cestách dalekých, po stepi bloudím,
neb událost s přítelem těžce dolehla na mne.
Jak jen mám mlčet? Jak jen mohu být tiše?
Přítel můj, jehož jsem velmi miloval, v hlínu se změnil.
Enkidu, přítel můj, změnil se v hlínu.
Mám snad já jako on ulehnout a nevstat na věky věků?“

I mluví dále Gilgameš k němu, k Uršanábimu:
„Pověz, Uršanábi, jaká je cesta k Uta-napištimu,
nějaké znamení mi dej,
ó, dej mi nějaké znamení její!
Je-li to možné, moře chci překročit,
možné-li to není, na step chci utéci.“

I mluví Uršanábi k němu, ke Gilgamešovi:
„Ruce tvé, Gilgameši, zmařily přechod.
Roztříštils sošky kamenné, posbíralš hady v lese.
Roztříššeny jsou teď sošky a hadů v lese není.
Gilgameši, uchop teď sekýru do ruky své.
Do lesa vejdi a nařež dvakrátě šedesát tyčí o délce pětkrát šedesát loktů,
asfaltem potři, ohobluj
a ke mně je dones!“

Protože si Gilgameš nerozumným činem zmařil možnost přechodu přes moře, nařeže na radu Uršanábiho
120 tyčí, kterých je potřebí při odrážení lodi v nebezpečných vodách.

Když to Gilgameš uslyšel,
do ruky uchopil sekýru,
přípevnil dýku k opasku svému,
do lesa sestoupil a nařezal dvakrátě šedesát tyčí o délce pětkrát šedesát loktů,
asfaltem potřel, ohobloval a dones je k němu.
Na loď vystoupili Gilgameš a Uršanábi,
na vlny spustili loď, od břehů pluli
a cestu jednoho měsíce a patnácti dnů za pouhé tři dny vykonali.
A k vodám smrti dospěl Uršanábi.

I mluví Uršanábi k němu, ke Gilgamešovi:
„Pospěš si, Gilgameši, chop se tyče,
však vod smrti ať se nedotkne tvá ruka.
Druhou, třetí a čtvrtou tyč uchop, Gilgameši!
Pátou, šestou a sedmou tyč uchop, Gilgameši!
Osmou, devátou i desátou tyč uchop, Gilgameši!
Jedenáctou i dvanáctou tyč uchop, Gilgameši!“
A když Gilgameš dvakrát šedesát tyčí spotřeboval,
pak uvolnil Gilgameš svůj opasek,
s těla šat strhl
a jako plachtu jej rukama nad sebou drží.

Již z dálky spatřil Uta-napištim Gilgameše. Ten mu vypráví stejnými slovy jako předtím bohyni Siduri a lodivodu Uršanábitu, co jej pohnulo vydat se na dalekou cestu. ”

Uta-napištim do dálky zírá,
v srdci svém slova promlouvá
a sám se sebou se radí:
„Proč jsou rozbity na lodi kamenné sošky?
Proč pluje na ní ten, jenž není jejím pánem?
Ten, jenž sem přichází, není můj člověk.
Dívám se, však rozpoznat nemohu...
Dívám se, však nemohu...
Dívám se...“

(Zbytek tohoto sloupce a začátek pátého, jen fragmentárně zachovaného sloupce může být doplněn podle paralelních míst)

I mluví Uta-napištim k němu, ke Gilgamešovi:
„Proč jsou vyhublé tvé líce a vpadlé tvé tváře,
srdce tvé ztrápené, tvé rysy ztrhané
a žal v nitru tvém?
Tvář tvoje se podobá poutníku z daleké cesty.
Mrazem a sluncem jsou ošlehány tvé líce
a jako za přeludem po stepi se honíš.“

I mluví Gilgameš k němu, k Uta-napištimu:
„Jak jen by neměly vyhublé být mé líce a vpadlé mé tváře,
srdce mé ztrápené, mé rysy ztrhané?
Jak by nemělo nitro být plno žalu?
A jak se nemá podobat tvář má poutníku z daleké cesty?
A jak mé líce nemají být ošlehány sluncem a mrazem?
A jak se nemám za přeludem po stepi honit? J
Můj přítel, můj mladší bratr, jenž honil potrách divoké osly a po stepi pardály,
Enkidu, můj přítel, můj mladší bratr, jenž honil po horách divoké osly a po stepi pardály,
my, kteří jsme dosáhli splnění svých tužeb a hory zlezli,
lapili mocného býka a zabili,
Chumbabu skolili, jenž sídlil v cedrovém lese,
a lvy ubili v soutěskách horských,
přítele mého, jehož jsem nade vše miloval, jenž se mnou podstoupil všechny strasti,
Enkidua, přítele mého, jehož jsem nade vše miloval, jenž se mnou podstoupil všechny strasti,
postihl osud lidstva.
Šest dní a nocí sedm jsem pro něho plakal,
ani pohřbít jsem ho dát nechtěl,
až červ vypadl z jeho nosu.
Ze strachu před smrtí utíkám na step,
neb událost s přítelem těžce dolehla na mne.
Na cestách dalekých, po stepi bloudím,
neb událost s přítelem těžce dolehla na mne.
Teď utíkám daleko na step.
Jak mám mlčet? Jak mohu být tiše?“

Přítel můj, jehož jsem velmi miloval, v hlínu se změnil.
Enkidu, přítel můj, změnil se v hlínu.
Mám snad i já jako on lehnout a nevstat na věky věků?“

I mluví dále Gilgameš k němu, k Uta-napištimu:

„Nyní chci jít a spatřit Uta-napištiho, jehož nazývají vzdáleným.
Křížem krážem jsem prošel všechny země,
strmé jsem zlezl hory,
překročil všechna moře,
ale nikde má tvář se nenasytila spánkem sladkým.
Trápil jsem se žalem,
mé údy se hořem naplnily.
Ještě jsem nedošel do domu šenkýřky, a již byl obnošen můj šat,
Zabil jsem medvěda, hyenu, lva, pardála a tygra i jelena, divokou zvěř, již step se hemží.
Jejich maso mi bylo pokrmem, jejich kůže šatem.“

Na Gilgamešovu otázku, jak nalézt nesmrtelnost, Uta-napištim poukazuje na nestálost lidského počínání
a na pomíjivost všeho, co žije.

(Chybí 25 řádek)

„Což na věky dům stavíme?
Což na věky pečeme?
Což na věky bratří o podíl se dělí?
Což na věky hněv trvá v zemi?
Což na věky řeka se zvedá a přináší záplavu?
Kuklu svou opouští vážka,
aby líce její zřely tvář slunce.
Od pradávna nic stálého není.
Spící i mrtví — jak sobě se podobají!
Což obojí obraz smrti nevytvářejí?
Ať prostý člověk, ať urozený,
když osud jejich se naplní,
tu se shromažďují Anunnakové, vznešení bozi,
a Mametu, jež osud tvoří, osud jejich jim určí...
Jim přidělí smrt i život,
však smrt — dny její nikomu známy nejsou!“

TABULKA JEDENÁCTÁ

ASSYRSKÁ VERSE
Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Uta-napištim v odpověď na otázku, jak se mu dostalo věčného života, vypráví Gilgamešovi o potopě, kterou přežil, Episoda o potopě neměla původně s eposem o Gilgamešovi, jak je patrné z verše sumerské, nic společného. Byla včleněna do básně jen proto, aby vysvětlila, jak smrtelný člověk, původně šurupacký král Uta-napištim, byl vzat mezi bohy a dosáhl nesmrtelnosti.

I praví jemu Gilgameš, Uta-napištimu vzdálenému:

„Když se tak na tebe dívám, Uta-napištim,
v rozměrech svých odlišný nejsi, jako já jsi.

Ani rozdílný nejsi — jako já jsi.

Srdce mé je plno touhy po boji
a ty jen nečinně na zádech ležíš.

Nuže, vyjev mi, jak ses dostal v shromáždění bohů hledaje život!“

I praví Uta-napištim jemu, Gilgamešovi:

„Slovo skryté chci odhalit tobě, Gilgameši,
o tajemství bohů chci říci tobě.

Město Šurippak, které ty znáš,
jež na břehu Eufratu leží,

staré to bylo město a bydleli v něm bozi.

I neslo srdce veliké bohy potopu seslat.

Radili se a otcem jejich byl Anu,
poradcem jejich byl statečný Enlil,

Ninurta jejich nosičem trůnu,
Ennugi jejich dozorcem stavidel,

Ninigiku, bůh Ea, promlouval s nimi

a slovo jejich opakuje chyši z rákosu:

„Ó chyše z rákosu, Ó chyše z rákosu! Ó stěno, ó stěno!
ty, chyše z rákosu, slyš, ty, stěno, rozuměj!

Muži šurupacký, synu Ubara-tutua,

strhni dům, vystav loď,

bohatství zanech, život vyhledej!

Majetek v nenávisti měj, život zachovej!

Všechno sémě živoucí uveď do lodi!

A lodi té, již postavíš,

necht' vyměřeny jsou rozměry její.

Necht' stejná je šířka i délka její!

Jako Apsu střejou ji pokryj !“

I porozuměl jsem a Eovi, pánu svému, jsem pravil:

„Vskutku, pane můj, cos mi řekl, toho

si velice vážím a učiním tak.

Co však jen mám odpovědět městu, lidu i starším?“

Ea otevřel ústa svá

a pravil takto ke mně, služebníku svému:

„Takto ty budeš mluvit k nim:

Poznal jsem, že Enlil ke mně nenávist pojal.

Nechci již bydliti ve vašem městě.

Na půdu Enlilovu již nohy své položit nechci.

Na okeán se pustím a s Eou, pánem svým, bydliti budu.

On na vás sešle déšť hojnosti,

skrýše ptáků, ryb skrýše,
půda ponese úrodu hojnou.
Zrána luskům dá dštít,
večer pak pšenici.‘
Jakmile zazářil první třpyt jitra,
zem celá se ke mně shromáždila.

(2 fragmentární řádky)

Všechny muže jsem vybídl k práci.
Strhli mé domy a lámali ohrady.
Slabí nosili asfalt,
silní vše potřebné přinášeli.
Pátého dne jsem navrhl rozměry její.
Jeden iku její plocha byla, desetkrát šedesát loktů vysoké byly její stěny.
Desetkrát šedesát loktů byl okraj čtverce střechy.
Navrh jsem její vnější podobu a dohromady spojil.
Šesti střechami jsem ji pokryl
a rozdělil ji tak v sedmero pater.
Vnitřek jsem rozdělil ještě na devět částí
a v její střed jsem zatloukl vodní kolíky,
vyhledal vesla a všechno potřebné do ní vložil.
Šest sárů asfaltu jsem nasypal do pece,
tři sáry smůly jsem do ní vylil.
Tři sáry oleje nosiči přivlekli v koších,
kromě jednoho sáru oleje, jehož k ucpání bylo třeba,
a dvou sárů oleje, jež uschoval si lodník.
Pro lid jsem porážel býky,
denně jsem pro ně zabíjel ovce.
Mošt, červené víno a bílé vlno
dělníkům k pití jsem dával jak říční vodu.
Slavili svátek jak o Novém roce.
Natřel jsem mastí... a nalil na své ruce.
Při západu slunce loď hotova byla.
Obtížné bylo ji na vodu spustit,
kúly ji musili podložit shora i zdola,
až ze dvou třetin se na vodě octla.
Vše, co jsem měl, na ni jsem naložil,
všechno stříbro, které jsem měl, jsem naložil na ni,
všechno zlato, které jsem měl, jsem naložil na ni.
Co jsem měl z živého sémě, na ni jsem naložil.
Na loď jsem uvedl celou svou rodinu a příbuzné své.
Zvěř stepní i drobná zvířata stepní, všechny řemeslníky jsem uvedl na ni.
Lhůtu mi určil bůh Šamaš:
,Až zrána luskům dám dštít, večer pak pšenici,
do lodi vstup a utěsni za sebou dveře!‘
Konečně nadešla určená doba.
Zrána luskům dal dštít, večer pak pšenici.
Na vzhled bouřného mraku jsem zíral,
bylo to mračno na pohled strašné.
Vstoupil jsem do lodi, za sebou uzavřel dveře.

K vysmolení lodi Puzur-Amurrovi, lodivodu,
svěřil jsem palác i s jeho jméním.

Jakmile zazářil první třpyt jitra,
ze základu nebes mrak černý vystoupil,
bůh Adad hřímal v něm,
Šullat a Chaniš kráčeji vpředu.
Kráčeji co nosiči trůnu přes hory, země,
Erragal stavidla vytrhne.
Kráčí bůh Ninurta a nechá přetékat hráze.
Anunnakové pochodně zvedli
a jejich září zemi zažehují.
Zděšení z Adada stoupá až k nebi,
veškeren jas v temnotu mění.
Zem širá jak hrnec se tříští.

Po celý den vál jižní vítr,
dul prudce, vodami přikryl horstva,
jak vřava bitevní napadal lidi.
Bratr již ani nevidí bratra,
a lidi s nebe již poznati nelze.
Tu sami bozi se potopy lekli,
prchnuvše vystoupili až k Anovu nebi.
Jako psi choulí se bozi, skrčeni na rampě jeho.
Jako rodička Ištar křičí,
naříká vládkyně bohů krásnohlasá:
,Někdejší dnové v bahno se přeměnili,
protože zlo jsem kázala ve shromáždění bohů.
Jak jen jsem mohla zlo kázat ve shromáždění bohů,
vyhlásit válku ke zničení lidstva,
já, já, která jsem zrodila lidstvo?
Jak potěr rybí teď moře plní.
A bozi Anunnakové naříkají s ní.
Bohové sedí schouleni v pláči.
Mlčí jejich rty...

Po šest dnů a nocí sedm
burácel vítr a potopa s bouří pokryla zem.
A když sedmý nadešel den, jižní vítr zastavil potopu i boj,
jejž bojoval jak šiky vojsk.
Uklidnilo se moře, zmlkla bouře, potopa ustala.
Na počasí jsem se díval, všude zavládlo ticho
a všechno lidstvo v bahno se proměnilo.
Jak střecha rovný se prostíral močál.
Poklop jsem otevřel a na mou tvář dopadl paprsek světla.
Poklek jsem, used a zaplakal
a po mé tváři kanuly slzy.
Břehy jsem vyhlížel v obzoru moře.
Za dvakrát dvanácte dvouhodin ostrov se vynořil.
Na hoře Nisir má loď přistála.
A hora Nisir loď držela, nedovolujíc, aby zakolísala.

Den první, den druhý hora Nisir loď držela, nedovolujíc, aby zakolísala.
Den třetí i čtvrtý hora Nisir loď držela, nedovolujíc, aby zakolísala.
Pátý i šestý den hora Nisir loď držela pevně, nedovolujíc, aby zakolísala.
A když sedmý den nadešel,
holubici jsem vyslal a volně pustil ven.
Vylétla holubice, však zpět se zas navrátila,
neboť nebylo místa, kde spočinout by mohla, a přilétla zpět.
Vlaštovku jsem vyslal a volně pustil.
Vylétla vlaštovka, však zpět se zas navrátila,
neboť nebylo místa, kde spočinout by mohla, a přilétla nazpět.
Havrana jsem vyslal a volně pustil.
Vylétl havran a spatřil opadávající vody.
Hledá, poletuje, kráká, zpět se však nevrátil.
Čtyřem větrům jsem vypustil vše a vylil úlitbu.
Na samém vrcholu hory obět' jsem přinesl zápalnou.
Sedm a sedm jsem obětních postavil nádob,
do jejich misek jsem nakladl rákosí, cedr a myrhu.
Čichali bozi vůni,
čichali bozi vůni libou.
Bozi kol obětníka jak mouchy se shromáždili.
Když z daleka přišla vznešená bohyně,
pozvedla veliké mouchy z drahokamů, jež Anu jí dle jejího přání zhotovit dal.
,Vy, bozi zde, jako nezapomenu na tento náhrdelník z lazuritu,
tak v paměti budu mít tyto dny a nikdy jich nezapomenu.
Nechť bozi k oběti jdou,
však jen bůh Enlil ať k oběti nechodí,
protože potopu přivodil bez rozvahy
a lidstvo mé v záhubu uved.
Když z dálky přicházel Enlil
a spatřil loď, Enlil hněvem vzplanul,
pln zloby proti bohům Igigi:
,Což někdo životem vyváz?
Ni jeden člověk tu zkázu přežít neměl!'
Ninurta otevřel ústa svá
a mluví k Enlilu hrdinovi:
,Kdo kromě Ey zná osnovat plány?
Jen Ea zná věci všechn !'
Ea otevřel ústa svá
i mluví k Enlilu hrdinovi:
,Ty, hrdino, nejmoudřejší z bohů,
jak jen, jak jen jsi mohl potopu seslat bez rozvahy?
Na hříšníka vlož hřích jeho,
na zločince vlož jeho zločin!
Uvolňuj, aby nebylo odříznuto, přitahuj, aby se nerozpadlo.
Místo abys potopu přived,
kéž lev by byl povstal a zmenšil lidstvo.
Místo abys potopu přived,
kéž vlk by byl povstal a zmenšil lidstvo.
Místo abys potopu přived,
kéž hlad by byl nastal a zničil zemi.
Místo abys potopu přived,

kéž bůh Erra byl by povstal a zahubil lidstvo.
Já jsem to nebyl, jenž vyzradil tajemství velikých bohů,
jen přemoudrému jsem dal zřít sen, aby se dověděl tajemství bohů.
Teď však vy svou pomozte radou!‘
Tu Enlil do lodi vstoupil,
mne za ruce chopil a vyvedl ven.
Vyved i ženu mou, pokleknout jí dal vedle mne,
dotkl se čela našeho a stoje mezi námi požehnal nám:
„Až dosud Uta-napištim jen člověkem byl.
Nyní Uta-napištim i žena jeho nám bohům podobni
budou.
Nechť daleko při ústí řek teď Uta-napištim bydlí.‘
I vzali mne a daleko při ústí řek mne usadili.

Váak kvůli tobě kdo nyní shromáždí bohy,
abys našel život, jež hledáš?
Nuže, k spánku neulehni po šest dnů a sedm nocí!“

Poněvadž událost s potopou se již nemůže opakovat, musí Gilgameš, chce-li dosáhnout nesmrtelnosti,
podstoupit zkoušku: vydržet beze spánku po sedm dní. Protože je však znaven dlouhou poutí, usnul,
sotva se posadil; chleby, které zatím peče denně manželka Uta-napištimi, mají ho usvědčit z toho, že
prospal několik dnů a nocí.

Ale sotva se posadit na svá stehna,
spánek jak mlha na něho dechne.
I mluví Uta-napištim k ní, ke své ženě:
„Pohled’ jen na toho siláka, jenž po životě toužil!
Spánek jak mlha na něho dechl.“
I mluví jeho žena k němu, k Uta-napištimu vzdálenému:
„Dotkni se ho, aby se vzbudil ten člověk.
Cestou, po které přišel, nechť ve zdraví se vrátí!
Branou, jíž vyšel, nechť vrátí se do země své!“
I praví Uta-napištim k ní, ke své ženě:
„Zlé je lidstvo, on zlý k tobě bude.
Nuže, napeč mu chleby a klad’ je k jeho hlavě,
a dny, jež prospí, na stěně označ!“

I pekla chleby a k jeho hlavě kladla
a dny, jež prospal, na stěně označila.
Chléb jeho první je vyschlý,
druhý sevrklý, třetí zvlhlý, u čtvrtého zbělela kůra,
pátý má známky plísňe, šestý je čerstvě upečen
a sedmý byl ještě v peci, když se ho dotkl a on se probudil.
I mluví Gilgameš k němu, k Uta-napištimu vzdálenému:
„Právě když mne spánek přemáhal,
hned ses mě dotkl a probudil mne
I praví Uta-napištim jemu, Gilgamešovi:
„Teď, Gilgameši, spočítej chleby, -
dny, které jsi prospal, nechť jsou známy tobě!

Tvůj první chléb je již vyschlý,
druhý sevrklý, třetí zvlhlý,
u čtvrtého zbělela kůra,
pátý má známky plísně, šestý je čerstvě upečen,
až při sedmém ses probudil náhle.“
I mluví Gilgameš k němu, k Uta-napištimu vzdálenému:
„Co jen mám dělat, Uta-napištim? Kam mám jít?
Mých údů zmocnil se démon
a v domě mého lože smrt sedí.
A kamkoliv položím svou nohu, číhá jen smrt.“

Poněvadž neobstál ve zkoušce a ztratil tím možnost získat věčný život, prokleje Uta-napištim Gilgameše a pošle jej s Uršanábim zpět domů. Ale manželka Uta-napištimova, jata soucitem nad jeho nešťastným osudem, uprosila svého muže, aby mu prozradil tajemství rostliny, která roste na dně mořském a dává tomu, kdo jí okusí, věčné mládí. Gilgameš se bez otálení ponoří na mořské dno, vynese odtamtud zázračnou rostlinu, ale je o ni oloupen hadem. Od těch dob had se omlazuje svlékáním kůže.

I praví Uta-napištim k němu, k Uršanábimu, lodivodu:
„Uršanábi, přistání necht' se neraduje z tebe a převoz necht' tě v nenávisti chová.
Břeh mořský, po němž stále chodíš, nech žíznit!
Člověka, před nímž jsi šel,
jehož tělo je pokryto špínou,
krásu jehož údů kůže zohavila,
vezmi odtud, Uršanábi, a odveď jej ke koupeli,
aby smyl vodou špínu do sněhobíla!
Ať odhodí svou kůži, ať odnese ji moře,
aby se jeho tělo zbarvilo krásou!
Necht' obnovena je čelenka na jeho hlavě,
necht' oděje se rouchem, jímž zakryje svou nahotu,
aby, až do města svého přijde,
až dokončí svou cestu,
šat mu nezplesnivěl, avšak byl stále nový.“
I vzal jej Uršanábi a odvedl ke koupeli
a jeho špínu smyl vodou do sněhobíla.
Odhodil svou kůži, moře ji odneslo,
a jeho tělo krásou se zbarvilo.
Obnovil čelenku na své hlavě,
oděl se rouchem a zakryl svou nahotu,
aby, až do města svého přijde,
až dokončí svou cestu,
jeho šat nezplesnivěl, ale byl stále nový.
Gilgameš a Uršanábi na loď vstoupili,
na vlny spustili loď a pluli pryč.

I praví jemu, Uta-napištimu vzdálenému, manželka jeho:
„Gilgameš sem přišel s námahou a strastí.
Co mu chceš dát, až vracet se bude do své země?“
I pozvedl veslo Gilgameš
a k břehům přirazil loď.

Tu pravil Uta-napištim jemu, Gilgamešovi:
„Gilgameši, tys přišel sem s námahou a strastí.
Co jen ti mám dát, až se vracet budeš do své země?
Slovo skryté vyjevit chci tobě;
o rostlině, jež dává život, chci říci tobě.
Rostlina ona, vzhledem svým podobna bodláčí,
jejíž trny tě píchnou do rukou jak růže.
Až se tvá ruka zmocní té rostliny, pak budeš účasten
životat!“
Když to Gilgameš uslyšel,
hadici otevřel,
těžké kameny uvázal na své nohy.
Táhly jej dolů na dno oceánu, až rostlinu spatřil.
I utřhl rostlinu, třebaš jej do rukou píchla.
Pak odřízl kameny těžké, jež tížily jeho nohy,
a na břeh jej odneslo moře.

I pravil Gilgameš jemu, lodivodu Uršanábimu:
„Uršanábi, je to rostlina neklidu,
skrže níž člověk může života dosáhnout.
Do Uruku hrazeného ji vezmu a lidem ji okusit dám.
Její jméno je ‚Mladým-se-stává-stařec‘.
I já z ní chci jísti a k svému mládí se vrátit.“
Po dvaceti dvouhodinách jídlo si ulomili,
po třiceti dvouhodinách k spánku uléhali.
Tu uviděl Gilgameš studnu, jejíž voda byla chladná.
I sestoupil dolů, aby se umyl v její vodě.
Had ucítil vůni té rostliny,
vylezl z vody a rostlinu odnes.
A ihned odhodil kůži.
Usedne Gilgameš a hořce pláče;
po tváři jeho stékají slzy.
Za ruce uchopil Uršanábiho, lodivoda:
„Pro koho, Uršanábi, ruce mé se namáhaly,
pro koho ztrávena je krev mého srdce?
Ni špetku dobra jsem pro sebe nedosáhl,
jen lev země pro sebe sama vykonal dobro!
To nyní na dvacet dvouhodin odnese příval vod.
Když hadici jsem otevřel a rozházal nářadí,
spatřil jsem, jaké znamení mi bylo dáno. Teď ustoupit chci
a koráb na břehu zanechat.“
Po dvaceti dvouhodinách jídlo si ulomili,
po třiceti dvouhodinách k spánku uléhali,
až do Uruku hrazeného dorazili.

Gilgameš pozná marnost svého snažení po věčném životě, vrací se do svého města a nachází útěchu v díle vlastních rukou, v hradbě urucké. Oslavnými slovy, shodnými s verši prologu první tabulky, vrací se báseň k svému počátku. Jedenáctou tabulkou původně končil epos o Gilgamešovi.

Tu pravil Gilgameš k němu, k Uršanábimu, lodivodovi:

„Na hradbu uruckou vystup, Uršanábi, procházej se po ní,
prozkoumej základy její, bedlivě prohlédni cihly! Což její cihly nejsou z pálené hlíny?
Což základy její nepoložilo mudrců sedm?

Jeden sar je město, jeden sar zahrady a jeden sar předměstí i s pozemky Ištařina chrámu.
Tři sary předměstí kolem Uruku se táhnou.“

TABULKA DVANÁCTÁ

ASSYRSKÁ VERSE Z KNIHOVNY AŠŠURBANIPALOVY

Epos o Gilgamešovi končil původně návratem hrdiny do Uruku a oslavou městské hradby. Důkazem toho, že XII. tabulka byla připojena teprve později, je její obsah, málo souvisící s předchozím dějem. O Enkiduovi, který podle VIII. tabulky zemřel brzy po vítězném tažení proti Chumbabovi, se tu mluví jako o živém.

Že XII. tabulka je teprve pozdějším přídatkem, ukazuje i Gaddem a Kramerem objevený sumerský epický zpěv „Gilgameš a vrba“, jehož téměř doslovným překladem je akkadské zpracování. Redaktor novoassyrské verse vypustil ze sumerského zpěvu úvod o stvoření světa a vyprávění o vrbě, z níž Gilgameš vyřezal bohyni Inanně paličky a buben. XII. zpěv začíná verši, v nichž Gilgameš lká nad ztrátou paliček a bubnu, které mu spadly do podsvětí.

„Onoho dne, kdy jsem měl buben v domě tesařově,
kdy tesařova žena jak má matka byla, jež mne porodila,
kdy tesařova dcera jak má mladší sestra byla...

Nuže, kdo mi přinese buben z podsvětí,
kdo mi přinese paličky z podsvětí?“

I praví Enkidu jemu, Gilgamešovi, pánu svému:

„Můj pane, proč pláčeš? Proč rmoutí se tvé srdce?

Já přinesu buben z podsvětí.

Já přinesu paličky z podsvětí.“

Enkidu se uvolí přinést Gilgamešovi z podsvětí paličky a buben. Před odchodem do říše zemřelých mu Gilgameš radí, jak si má počínat, aby proti sobě nepopudil mrtvé.

I praví Gilgameš jemu, Enkiduovi, služebníku svému:

„Jestliže chceš do podsvětí sestoupit,

slovo povím tobě! Na má slova pozor dávej!

Radu mou vezmi si k srdci!

Šat čistý na sebe neber,

jinak za cizince tě budou pokládat.
Olejem vonným z misky se nemaž!
Jinak ucítí-li jej, kol tebe shromáždí se.
Nevrhej oštěp v podsvětí,
jinak obklopí tě ti, kteří oštěpem zranění budou.
Hůl neber do svých rukou!
Jinak se duchové mrtvých před tebou třásti budou.
Sandály na své nohy neobouvej,
abys hluk netropil v podsvětí.
Ženu svou, kterou miloval, nelíbej,
ženu svou, k níž jsi nenávisť choval, nebij!
Syna svého, kterého miloval, nelíbej,
syna svého, k němuž jsi nenávisť choval, nebij!
Tak by tě popadl podsvětní nářek.
Ta, jež odpočívá, jež odpočívá, matka Ninazu, jež odpočívá,
její čistá ramena šátkem pokryta nejsou,
její ňadra jak misky řásněmi z vlny zakryta nejsou,
zabránila by ti z podsvětí vyjít.“

Enkidu však neposlechl rad Gilgamešových. Mrtví, pobouření jeho chováním, zabránili mu v návratu na zem.

Enkidu neposlechl rad pána svého.
Šat čistý na sebe vzal,
za cizince jej pokládali.
Olejem vonným z misky se pomazal,
jak jej ucítili, kol něho se shromáždili.
Oštěp vrh v podsvětí,
ti, kteří oštěpem ranění byli, jej obklopili.
Hůl si vzal do rukou,
duchové mrtvých před ním se třásli.
Sandály obul na své nohy,
tropil v podsvětí hluk.
Políbil ženu svou, tu, kterou miloval,
udeřil ženu svou, k níž nenávisť choval.
Políbil syna svého, kterého miloval,
udeřil syna svého, k němuž nenávisť choval.
Popad jej nářek podsvětí.
Ta, jež odpočívá, jež odpočívá, matka Ninazu, jež odpočívá,
její čistá ramena šátkem pokryta nejsou,
její ňadra jak misky řásněmi z vlny pokryta nejsou,
bránila Enkiduovi z podsvětí vyjít.
Namtar jej nepopad, démon jej nepopad, ale popadlo jej podsvětí.
Nergalův strážce nelítostný jej nepopad, ale popadlo jej podsvětí.
Mezi muži na poli bitevním nepad, ale popadlo jej podsvětí.

Když Gilgameš poznal, že duchové podsvětí uchvátili jeho přítele, odebral se nejprve k bohu Enlilovi, potom k bohu měsíce Sinovi o radu. Avšak žádný z nich mu nedal odpověď.

Tenkráté pán můj, syn Ninsunin, nad Enkiduem, služebníkem svým, slzy prolévá.
Do Ekuru, Enlilova chrámu, sám se odebral.
„Otče můj, Enlile, buben mi do podsvětí spadl,
paličky spadly mi v podsvětí.
Enkidua, který je z podsvětí vynéstí chtěl,
Namtar jej nepopad, démon jej nepopad, ale popadlo jej podsvětí.
Nergalův strážce nelítostný jej nepopad, ale popadlo jej podsvětí.
Mezi muži na poli bitevním nepad, ale popadlo jej podsvětí.“
Otec Enlil mu odpověď nedal. Do Uru se sám odebral.
„Otče Sine, buben mi do podsvětí spadl,
paličky spadly mi do podsvětí.
Enkidua, který je z podsvětí vynéstí chtěl,
Namtar jej nepopad, démon jej nepopad, ale popadlo jej podsvětí,
nelítostný Nergalův strážce jej nepopad, ale popadlo jej podsvětí.
Mezi muži na poli bitevním nepad, ale popadlo jej podsvětí.“
Však otec Sin mu odpověď nedal. Do Eridu sám se odebral.
„Otče Eo, buben mi do podsvětí spadl,
paličky spadly mi do podsvětí.
Enkidua, který je z podsvětí vynéstí chtěl,
Namtar jej nepopad, démon jej nepopad, ale popadlo jej podsvětí.
Nelítostný Nergalův strážce jej nepopad, ale popadlo jej podsvětí.
Mezi muži na poli bitevním nepad, ale popadlo jej podsvětí.“

Jenom bůh Ea zná pomoci a přikáže vládci podsvětí Nergalovi, aby Enkidua propustil.

A otec Ea radu věděl,
k statečnému hrdinovi, k Nergalu, pravil:
„Statečný hrdino Nergale, slyš mne!
V zemi hned otevři česno,
aby duch Enkiduův z podsvětí vystoupit mohl
a svému bratru zvěstovat mohl o jeho řádu.“
Statečný hrdina Nergal poslechl Eu,
hned v zemi otevřel česno
a duch Enkiduův, jak závan větru, z podsvětí vyšel.

Při setkání líčí Enkidu Gilgamešovi bezútešný život v podsvětí. Tímto popisem života posmrtného končí novoassyrská verze eposu o Gilgamešovi.

Objali se, navzájem se políbili
a radili se vzdychajíce:
„Pověz mi, příteli můj, pověz mi, můj příteli,
o řádu podsvětním, jak jsi jej spatřil, pověz mi!“
„Nepovím ti, příteli můj, nepovím ti.
Kdybych ti o řádu podsvětním, jak jsem jej spatřil, měl povědět,
potom se posad' a plakej!“

„Věru, já se posadím a plakat budu.“
„Tělo mé, jehož ses dotýkal s radostí v srdci svém,
jako staré roucho červi rozžirají.
Mé tělo, jehož ses dotýkal s radostí v srdci svém,
se rozpadlo a je plno prachu.“
I zvolal „běda“ a na zem se vrhl.

(Chybí a částečně poškozeno asi 47 řádků)

„Toho, jenž se stěžně spadl, jsi viděl?“ „Ano, viděl,
...jako když se kolíky vytahují.“
„Toho, jenž zemřel náhlou smrtí, jsi viděl?“ „Ano, viděl.
Na nočním lůžku leží a studenou vodu pije.“
„Toho, jenž v bitvě byl zabit, jsi viděl?“ „Ano, viděl.
150 Otec i matkajeho hlavu mu podpírají a jeho žena jej oplakává.“
„Toho, jehož mrtvola na poli leží, jsi viděl?“ „Ano, viděl.
Jeho duch v podsvětí pokoje nemá.“
„Toho, jehož duch nikoho nemá, kdo by jej ošetřoval, jsi viděl?“ „Ano, viděl.
Pomeje z hrnců a kůrky chleba, jež na ulici se válejí, pojídat musí.“

GILGAMEŠ A AGGA

Epická báseň „Gilgameš a Agga“ má vedle své literární hodnoty i cenu historickou. Z tohoto dokumentu se totiž dovídáme, že urucký král Gilgameš bojoval s Aggou, králem severobabylonského města Kiše. Ukazuje tedy tato epická báseň, že Gilgameš a Agga byli současníci a že dynastie kišská a urucká vládly částečně současně.

Agga, král kišský, posílá své posly do Uruku ke Gilgamešovi s výzvou, aby se mu Uručané podrobili a konali pro něj těžké zemědělské práce, zřizovali pro něj studny a jiná zavodňovací zařízení. Gilgameš však žádá starší města, kteří v té době vykonávali ve městě moc spolu s králem, o svolení, aby se mohl v čele svých poddaných postavit Aggovi na odpor.

Poslové Aggy, syna Enmebaragesiho,
z Kiše ke Gilgamešovi do Uruku přišli.
Gilgameš před staršími svého města
záležitost svou vyložil a jejich odpověď žádá:
„Dokončit studnu, dokončit všechny studně země,
dokončit studně i malé kanály země,
vyhloubit studnu a dokončit provaz k upevnění.
Nepodrobujme se paláci kišskému, smet' me jej zbrani!“

Než shromáždění starších jeho města
Gilgamešovi odpovídá:
„Dokončit studnu, dokončit všechny studně země,
dokončit studně i malé kanály země,
vyhloubit studnu a dokončit provaz k upevnění.
Podrobme se paláci kišskému, nesmetejme jej zbrání!“

Protože u starších města nenalezl ohlas, obrátí se Gilgameš se svým návrhem ke shromáždění mužů zbraně schopných. Stejnými slovy jako předtím v radě starších vypočítává práce, které by museli vykonávat pro kišského krále. Shromáždění muži, pobouřeni tím, že by měli neustále pohánět mezky, zapřažené do čerpadel, se postavili na stranu Gilgamešovu a jsou ochotni bojovat proti Kiši.

Gilgameš, vládce Kullaby,
jenž pro Inannu vykonal hrdinské činy,
slova starších svého města nevzal si k srdci.
Po druhé Gilgameš, Kullaby vládce,
před muži města svého onu záležitost vyložil a jejich odpověď žádá:
„Dokončit studnu, dokončit všechny studně země,
dokončit studně i malé kanály země,
vyhloubit studnu a dokončit provaz k upevnění.
Nepodrobujme se paláci kišskému, smet' me jej zbraní!“
Tu shromáždění jeho města Gilgamešovi odpovídá:
„Stále jen státi a stále jen sedět,
u prince královského dik neustále
a stále jen bodcem pohánět osly,
kdo pro to všechno měl by trpělivost?
Nepodrobujme se paláci kišskému, však smet' me jej zbraní.
Uruk, dílo bohů,
Eanna, chrám, který sestoupil s nebe,
bohové velcí stvořili kult jeho svatý.
Zed' jeho vysoká se dotýká mraků.
K jeho obydlí vznešenému základy položil An.
Ty ses o něj staral, králi hrdinný,
který hlavy srážíš, kníže, jež miluje An.
Jak strachují se nepřátelé příchodu jeho!
Jejich voje se zmenšují, zadní prchají,
jejich voje mu nemohou čeliti.“

Tenkrát srdce Gilgameše, vládce Kullaby,
nad slovy mužů města se zaradovalo a jeho mysl se rozzářila.
K služebníkovi svému, Enkiduovi, mluví:
„Proto uchop se rýče, rámě boje,
vrať na rámě své bitevní zbraně,
ať strach a hrůzu působí.
Až přijde on, ať strach veliký se ho ze mne zmocní.
Necht' zmatena je mysl jeho a jeho rozvaha je roztříštěna.“

Za krátkou dobu po vyhlášení války se však objevil Agga před hradbami Uruku a obklíčil město. Obyvatelé Uruku, kteří před několika dny nadšeně volali po válce proti Kiši, byli zmateni. Gilgameš v řeči k hrdinům volá po dobrovolníku, který by byl odhodlán jít k Aggovi s poselstvím. Přihlásí se jakýsi Birchurturri, velitel královského vojska.

Neuplynulo pět dnů, neuplynulo deset dnů,
Agga, syn Enmebaraggesiho, obklíčil Uruk.

Uruk upadl do zmatku.
Gilgameš, Kullaby vládce,
k jeho hrdinům promlouvá:
„Ustrašení jste, hrdinové moji!
Kdo však má odvahu, necht' vstane, k Aggovi jej chci vyslat!“
Tu Birchurturri, pobočník královský,
chválu vzdá svému králi:
„Já k Aggovi vydat se chci,
necht' zmatena je mysl jeho a jeho odvaha roztráštěna!“
I prodírá se Birchurturri městskou branou.

Birchurturri je chycen, zmlácen a předveden před Aggu. Sotva skončil svou řeč k Aggovi, objeví se za městskou branou zbrojír z Uruku.

Když Birchurturri městskou branou procházel,
uchopili ho u vstupu do městské brány.
Birchurturriho tělo zmlátili
a před Aggu předvedli.
I mluví on k Aggovi.
Však neskončil ještě svou řeč, když zbrojír z Uruku vystoupil na hradbu.
Přes zed' se díval
a spatřil Aggu.
I mluví k němu Birchurturri:
„Služebníku, což je tvůj pán někdo zdejší?“
„Někdo zdejší není můj pán.
Třebas by byl někdo zdejší, mým pánem by mohl být,
třebas by mohlo být jeho čelo hněvivé,
třebas by mohla být jeho tvář býčí,
třebas by mohl být jeho vous z lazuritu,
třebas by mohl být jeho prst milostivý,
v davu je nesrazil, v dav jim povstat nedal,
v davu jim nedal válet se v prachu,
všechny obyvatele stepi nepokořil,
ústa horalů naplnil prachem.“
Příd' lodi veliké neodřízl,
Aggu, krále Kiše, uprostřed vojáků nezajal.
Dále bijí, dále tlučou,
dále mlátí tělo Birchurturriho.

Posléze se Gilgamešovi a Enkiduovi podaří udělat výpad liniemi obléhajících vojáků, proniknout do přístavu, v němž kotví nepřátelské lodi, a zajmout kišského krále Aggu. Nakonec Gilgameš daruje Aggovi svobodu a uzná v něm svého nadřazeného. Báseň končí chválou na Gilgameše.

Po zbrojír z Uruku Gilgameš na hradbu vystoupil.
Hrůza padla na starší i mladší z Kullaby.
Mužové uručí do rukou svých uchopili bitevní zbraně,
u vchodu do městské brány, na cestě k ní vedoucí se postavili.

Když procházel Enkidu městskou branou,
Gilgameš přes zed' se díval
a spatřil Aggu:
„Služebníku, což je pán tvůj někdo zdejší?“
„Pán můj je někdo zdejší,
jak jsi pravil.
V davu je srazil, v dav jim povstat nedal,
v davu jim dal válet se v prachu,
všechny obyvatele stepi pokořil,
ústa horalů naplnil prachem.
Příd' velké lodi odřízl,
Aggu, krále Kiše, uprostřed vojáků zajal.“

Gilgameš, Kullaby vládce,
k Aggovi praví:
„Aggo, můj vládce, Aggo, můj nadřízený,
ó Aggo, můj vojevůdce,
ó Aggo, zrním jsi nasýtil letícího ptáka,
ó Aggo, tys mi dal dech, tys mi dal žití!
ó Aggo, uprchlíka v bezpečný klín jsi vzal!
Tento Uruk, dílo bohů,
velikou hradbu, hradbu, již založil bůh An,
vznešené obydlí, jež založil bůh An,
je svěřeno tobě; tys jeho hrdina a král,
ty hlavy srážíš, tys kníže, jehož miluje bůh An.“
Do Kiše na svobodu propustil Aggu.
„Při bohu Utuovi! Ted' jsem ti splatil tvou dobrotu.“

Ó Gilgameši, vládce Kullaby,
dobrá je chvála tvá!

GILGAMEŠ A VĚČNÝ ŽIVOT

Tento zpřv tvoří pravděpodobně pokračování básně „Gilgameš a země Živého“. Obsah básně je asi tento: některý z bohů, patrně bůh slunce Utu, vykládá sen, v němž Gilgameš viděl podsvětí. Smysl tohoto snu je, že Gilgamešovi je určeno království a nepomíjející sláva, avšak věčný život je mu odepřen, protože lidstvo je jen smrtelné. Neboť i ten „nejsilnější musí ulehnout a již nepovstane“.

(Chybí a částečně poškozeno 24 řádků)

. . . syn boha Utua.
„V podsvětí, v zemi temnot, světlo mu připravíme.
Lidstvo, kolik ho tím jménem nazváno jest,
kdo může vytvořit jeho podobu pro dny daleké?
Hrdina statečný, jak měsíc nový...
Kdo před nimi řídí statečnost a moc?

V měsíci ab, svátku stínů...
Bez něho před nimi světla není.
Enlil, hora veliká, otec bohů —
ó Gilgameši, pane, tento je výklad snu —
určil tvůj osud, Gilgameši, pro království, ne však pro život věčný.
Hledání života zanech, nebuď však smuten v srdci svém.
Tvá mysl necht' není zkormoucena, srdce tvé necht' sklíčeno není.

(2 nesrozumitelně řádky)

Světlo a temnotu lidstva on určil tobě.
Vládu nad lidmi on určil tobě.
Slávu, již není rovné, on určil tobě.
Bitvu, z níž úniku není, on určil tobě.
Výpravy, jimž není rovných, on tobě určil.
Útoky, z nichž nikdo neunikne, on určil tobě.
Necht'
Věru, před bohem Utuem budeš hrdinou i vůdcem.

(Chybí a částečně poškozeno 12 řádků)

I ten, kdo zlo zničil, ulehnout musí a již nepovstane.
I ten, kdo vykonal spravedlnost, ulehnout musí a již nepovstane.
I ten, kdo silných je svalů, ulehnout musí a již nepovstane.
I pán z Kullaby ulehnout musí a již nepovstane.
I ten, jenž budoucna je znalý, ulehnout musí a již nepovstane.
I ten, jenž..., ulehnout musí a již nepovstane.
S těmi, již na horu vystupují, on ulehnout musí a již nepovstane.
Na lože osudu ulehnout musí a již nepovstane.
Na lože pestré ulehne a již nepovstane.
Ti, kteří stojí, nejsou tiše, ti, kteří sedí, nejsou tiše, ale v nářek propukají.
Ti, kteří jídlo jedl, nejsou tiše, ti, kteří vodu pijí, nejsou tiše, ale v nářek propukají.
Namtar... tiše není,
jak ryba...
jako gazela, chycená v léčku...
Namtar, jež nemá rukou, nemá nohou, jež nepije vody ani chleba nejí.

(Konec tabulk, fragmentární)

GILGAMEŠ A VRBA

Vyprávění je předeslán krátký úvod, v němž se líčí stvoření vesmíru. Země je oddělena od nebe a bozi převezmou vládu nad světem. Anovi připadlo nebe, Enlilovi země a Ereškigale podsvětí. Tenkrát se vydal bůh Enki na svém člunu přes rozbouřené vody smrti do podsvětí.

(6 fragmentárních řádků)

Když se nebe od země vzdálilo,
země se od nebe oddělila
a lidstvo jménem nazváno bylo,
to když An sobě odnesl nebe,
Enlil sobě odnesl zemi
a Ereškigale do vínku podsvětí bylo dáno,
když na cestu se vydal, když na cestu se vydal,
otec do podsvětí se vydal,
Enki do podsvětí se vydal,
tenkrát na krále malé dorážely,
na krále velké dorážely,
malé, jež byly kameny zvané šu,
velké, jež byly kameny zvané ziga-udaa,
palubu člunu Enkiova
... jak zuřící větry napadají.
Proti králi vlny u přídi lodi
jak šakal se vzpínají,
proti bohu Enki vlny na zádi lodi
jako lev se vzpínají.

V následujících verších přechází básník k vlastnímu mythu. Na březích Eufratu byla zasazena vrba. Jednoho dne ji vyvrátil vítr a rozvodněná řeka ji unášela na svých vodách. Ale bohyně Inanna, která se právě procházela po břehu Eufratu, strom zachytila a odnesla do své chrámové zahrady, kde jej zasadila, aby si z jeho dřeva vyrobila trůn a lože.

Tenkrát byl jeden strom, vrba tím stromem byla,
jež na březích Eufratu čistého byla zasazena,
Eufrat napájel ji svou vodou.
Vítr jižní ji prudce z kořene vyvrátil, korunu jí zlomil,
Eufrat ji odnášel na svých vlnách.

Paní, jež v bázni před slovem Anovým se procházela,
jež v bázni před slovem Enlilovým se procházela,
strom rukou svou uchopila a do města Uruku odnesla.
„Do svaté zahrady čisté Inanny odnesu ji!“
Paní pečovala o strom, rukama svýma u nohou svých jej zasadila.
Inanna paní o ten strom pečovala, rukama svýma u svých nohou jej zasadila.
„Kdy konečně budu mít svatý trůn, na němž bych usednout mohla,“ pravila.
„Kdy konečně budu mít svaté lože, na něž bych ulehnout mohla,“ pravila.

Když se Inanna chystala strom podtít, spatří, že v jeho kořeni se usídlil had, v koruně hnízdí pták Imdugud a v kmeni si vystavěla obydlí divoženka Lilit. Inanna se proto obrátí na Gilgameše, aby jí pomohl splnit její přání.

Do šířky rostl strom, takže už nemohla rozříznout kůru jeho.
U jeho kořene had, proti němuž kouzlajsou bezmocná, hnízdo si vystavěl,
v koruně jeho pták Imdugud mláďata svá odchovával

a v jeho kmene divá žínka obydlí si vystavěla.
Panna, jež stále volá, jež obveseluje všechna srdce,
svatá Inanna, prolévá hořké slzy.

Když vzešel den a obzor nebes se rozzářil,
Paní Inanna...
ke Gilgamešovi mluví:

(2 fragmentární řádky)

„Když země vodami hojnosti se naplnila,
když si An odnesl nebe,
Enlil si odnesl zemi
a Ereškigale do vínku podsvětí bylo dáno,
když se na cestu vydal, když na cestu se vydal,
otec do podsvětí se vydal,
Enki do podsvětí se vydal,
tenkrát na krále malé dorážely,
na krále velké dorážely,
malé, jež byly kameny zvané šu,
velké, jež byly kameny zvané ziga-udaa,
palubu člunu Enkiova
...jak větry zuřící napadají.
Proti králi vody u přidi lodi
jak šakal se vzpínají,
proti bohu Enki vlny na zádi lodi
jako lev se vzpínají.

Tenkrát byl jeden strom, vrba tím stromem byla,
jež na březích čistého Eufratu byla zasazena,
Eufrat napájel ji vodou.
Jižní vítr ji prudce z kořene vyvrátil, korunu jí zlomil,
Eufrat ji odnášel na svých vlnách.

Já, paní, jež v bázni před slovem Anovým jsem se procházela,
jež v bázni před slovem Enlilovým jsem se procházela,
strom rukou svou jsem uchopila a do města Uruku odnesla.
„Do svaté zahrady čisté Inanny odnesu ji!“
Já, paní, o ten strom jsem pečovala, rukama svými u svých nohou jej zasadila,
já, Inanna, paní, o ten strom jsem pečovala, rukama svými u svých nohou jej zasadila.
„Kdy budu mít konečně svatý trůn, na nějž bych usednout mohla,“ pravila.
„Kdy konečně budu mít svaté lože, na nějž bych ulehnout mohla,“ pravila.
Do šířky rostl strom, takže jsem nemohla rozříznout kůru jeho.
U jeho kořene had, proti němuž kouzla jsou bezmocná, hnízdo si vystavěl,
v koruně jeho pták Imdugud mláďata svá odchovával
a v jeho kmene divá žínka obydlí si vystavěla.
Já, panna, jež stále volá, jež obveseluje všechna srdce, já, Inanna čistá, hořké slzy prolévám.“

Gilgameš, vyzbrojený těžkou sekyrou, za pomoci svých spoluobčanů porazí vrbu. Avšak místo aby
Inanně z jejího dřeva vyrobil trůn a lože pro svatou svatbu, vyřeže si z jejího kořene buben a z koruny

paličky.

Slova, jež k němu pronesla jeho sestra,
bratr její, hrdina Gilgameš, uskutečnil.
Výzbroj, vážící padesát min, připevnil na bedra svá,
s tím, co vážilo padesát min, jak s třiceti šekely zacházel.
Svou bronzovou sekeru, sekeru na cestu,
svou sekeru, vážící sedm talentů a sedm min, uchopil do své ruky.
U jeho kořene hada zabil, proti němuž kouzla jsou bezmocná,
v koruně jeho ptáku Imdugudovi mlád'ata vybral
a odnesl do hor.
Obydli divé žínky v jeho kmeni rozkotal, ona do pustiny prchla.
Strom odřízl u kořene a očistil korunu jeho.
Synové města, kteří jej doprovázeli, uřezávají mu větve.
On, jenž Inanně čisté pro její trůn
a pro její lože to měl darovat,
z jeho kořene si buben udělá
a z koruny vytvoří si paličky.

Vyprávění o tom, jak Gilgamešovi spadl buben a paličky do podsvětí, a o všem, co následovalo, tvoří obsah XII. tabulky novo-assyrské verze eposu o Gilgamešovi, jenž je překladem druhé poloviny našeho sumerského zpěvu „Gilgameš a vrba“.

GILGAMEŠ A ZEMĚ ŽIVÉHO

Když se jednoho dne Gilgameš díval přes městskou hradbu a spatřil, jak řeka unáší lidské mrtvoly, uvědomil si, že právě tak jako vše živé i on je smrtelný. Aby proslavil své jméno nějakým činem a získal si tak nehynoucí slávu, rozhodne se odejít se svým služebníkem Enkiduem na tažení proti obru Chuvavovi, sídlícímu daleko v cedrovém lese. O svém úmyslu zpraví boha slunce Utua (babylonský Šamaš).

Pán do země Živého rozhod se jíti,
Gilgameš pán do země Živého rozhod se jíti.
I praví k služebníku svému Enkiduovi:
„Enkidu, až dosud mi cihla osudu nepřinesla rozhodnutí.
Do ‚země‘ chci vstoupit, jméno své proslavit.
Tam, kde jméno bylo proslaveno, své chci proslavit jméno,
tam, kde jméno nebylo proslaveno, jméno bohů chci proslavit.“
Jeho služebník Enkidu jemu odpovídá:
„Králi můj, do ‚země‘ chceš-li vstoupit, zprav o tom boha Utua,
Boha Utua, hrdinu Utua o tom zprav!
Neb ‚země‘ je dílem boha Utua,
neb země, kde cedry se kácí, je dílem hrdiny Utua. Zprav o tom boha Utua!“

Gilgameš svou rukou chytil kůzle sněhobílé,

hnědé kůzle, co dar obětní, přivinul k své hrudi.
Rukou svou uchopil žezlo stříbrné,
k Utuovi nebeskému takto mluví:
„Ó, Utu, až já do ‚země‘ vstoupím, buď spojencem mým,
do země, kde cedry se kácejí, až já vstoupím, buď mým spojencem!“

Bůh Utu jemu s nebe odpovídá:
„Malý jsi věru, pro ‚zemi‘ čím ty jsi?“
„Ó, Utu, slovo chci promluvit k tobě, slovům mým popřej sluchu,
řeč chci promluvit k tobě, popřej ml sluchu!
V městě mém lidé umírají — sklíčeno je mé srdce,
lidé hynou — těžké je mé srdce.
Přes hradby jsem se díval
a spatřil, jak mrtvá těla vody unášejí.
Což toto i mně je souzeno? Věřu, tak tomu jest!
Ani největší člověk nebes nedosáhne,
ani nejširší člověk zemi neobejme.
30 Až dosud cihla osudu nepřinesla rozhodnutí.
Do ‚země‘ chci vstoupit, jméno své proslavit.
Tam, kde jméno proslaveno bylo, své chci proslavit jméno,
tam, kde jméno nebylo proslaveno, jméno bohů chci proslavit!“
Bůh Utu co obět' srdce přijal slzy jeho
a jako člověku milosti milost jemu prokázal.

Když Utu vidí, že se Gilgameš nedá odvrátit od svého předsevzetí, odstraní sedm démonů, střežících cestu, vedoucí přes horu do země Živého. Gilgameš si vybere na výpravu 50 mužů, kteří nemají domu ani matky, t. j. nejsou připoutáni žádnými rodinnými pouty k Uruku, a dá jim ulít zbraně na výpravu proti Chuvavovi.

Sedm hrdinů, jedné matky synů,
první..., obluda, jež...
druhý zmije, jež...
třetí drak, jenž
čtvrtý spalující oheň, jenž
pátý had zuřivý, jenž obrací srdce,
šestý povodeň ničivá, jež zemi zachvacuje,
sedmý blesk, jež nikdo nemůže obrátit zpět.
Těch sedm...
kteří na nebi září,
na zemi cesty znají,
na nebi jsou vznešení,
na zemi znají cestu do Aratty,
kupce okolních zemí znají,
znají jak holubi poutníky cizích zemí,
bůh Utu odvedl do lůna hor.

Ten, jenž cedry kácel, s radosti do příprav se pustil,
Gilgameš vládce s radostí do příprav se pustil,
ve městě jako muž jediný...

jako dva druzi...

„Kdo má dům, do svého domu! Kdo matku má, k matce své!
Padesát svobodných mužů, kteří to co já vykonat chtějí, necht' stane po boku mém!“
Kdo měl dům, do svého domu. Kdo měl matku, k matce své.
Padesát svobodných mužů, kteří to co on vykonat chtěli, stanulo po boku jeho.
K domu kovářovu zaměřil kroky.
Meč a sekyru z bronzu, statečnost svou hrdinnou, ulít si dal.
Do zahrady v stepi své kroky zaměřil,
palmu, vrbu, jabloň a jalovec tam kácel.
Synové města jeho, kteří jej doprovázeli, do svých rukou je chopili.

V dalších patnácti fragmentárních řádcích se vypráví, jak Gilgameš překročil sedm hor. Po překročení sedmé hory upadl do hlubokého spánku, z něhož se probudil jen s velkou námahou.

Dotýká se ho, ale on nevstává,
mluví k němu, ale on neodpovídá.
„Ty, který ležíš, ty, který ležíš,
Ó, Gilgameši, pane, synu Kullaby, jak dlouho ještě ležeti chceš?
Temnou stala se země, pokryl ji stín,
temnota pohltila její světlo.
Již složil Utu svou hlavu vznešenou v klín matky Ningaly.
Ó, Gilgameši, jak dlouho ještě chceš ležet?
Synové tvého města, kteří tě doprovázejí,
na úpatí hory necht' pro tebe nestojí.
Matka, která tě zrodila, na ulici tvého města necht' vyhnána není.“

Popřál mu sluchu.
Slovem hrdinným jak šatem se pokryl,
roucho své za třicet šekelů, jež v ruce nesl, na svá přitiskl prsa.
Jako býk na zemi veliké stanul.
Ústa svá přitiskl k zemi a políbil ji.
„Při životě matky, která mne zrodila, a mého čistého otce Lugalbandy,
necht' obdivován jsem jako ten, jenž sedí na kolenou Ninsun, matky, která mne zrodila.“
I mluví k němu po druhé:
„Při životě Ninsun, matky, která mne zrodila, a mého čistého otce Lugalbandy,
dokud nedostihnu jeho, ať je člověkem či bohem,
krok svůj, jenž do ‚země‘ míří, do města nezaměřím.“

Enkidu přemlouvá svého pána Gilgameše, aby se vrátil zpět, protože nikdo se nemůže postavit na odpor Chuvavovi. Ale marně poukazuje na nebezpečný boj s obludou. Gilgameš se nedá odradit a vyzve Enkidua, aby s ním šel.

Však věrný služebník přemluvit se ho snaží
a pánu svému odpovídá;
„Pane můj, kterýž jsi neuzřel člověka toho, nebojíš se?
Já však, který jsem člověka toho spatřil, se bojím.
Hrdina, jehož zuby jsou dračí,

jehož tvář je lví tváří,
jehož hlas je hučící potopy přival,
před jehož pohledem, který stromy i třtinu sžírá, nikdo se nemůže únikem spasit.
Pane můj, do ‚země‘ jdi, já však do města půjdu,
matce tvé chci zvěstovat tvou slávu, nechť ona ji hlásá,
až zemřeš, já chci jí dát zprávu a ona slzy prolévat bude.“

„Nebude jiný umírat pro mě a loď s nákladem neklesne ke dnu.
Na tříkrát složenou látku nikdo nerozstříhne,
... nikdo nerozdrtí,
dům ze slabého rákosí oheň nezničí.
Ty pomoz mně, já pomohu tobě, co se nám může stát?
Když klesl, když klesl, když člun maganský klesl,
když člun, ‚moc Magily‘, klesl,
... v člunu živých sedí ti, již vzešli z lůna mateřského.
Nuž, dejme se na cestu, po něm se podívejme.
Jestliže k němu půjdeme
a bude tam strach, bude tam strach, pryč jej odvrát!
Bude-li tam hrůza, bude-li tam hrůza, pryč ji odvrát!
... srdce tvého, nuž pojd‘me?“

Chuvava pozoruje Gilgameše ze svého příbytku a snaží se jej i s jeho pomocníky zadržet. Gilgamešovi se však podaří proniknout až do komnaty Chuvavovy. Poděšený netvor klesne před Gilgamešem a prosí o milost.

Chuvava sedí v svém domě ze dřeva cedrového,
svůj pohled smrti na něho upírá.
Svou hlavou pokynul k němu, svou hlavou potřásl
a mluvil k němu:
„Kdo jsou tito lidé, nejsou jako...“

(Mezera sedmi řádků)

„Při životě Ninsun, matky, která mne zrodila, a mého čistého otce Lugalbandy,
já vskutku vím, kde ty v ‚zemi‘ sídlíš.
Své malé a slabé pro tebe jsem přinesl do ‚země‘, do ‚země‘,
do tvého příbytku chci vstoupit.“

On sám vyvrátil první z kořenů
a synové jeho města, kteří jej doprovázejí,
odřezávají větve, vážou je
a na úpatí hory je pokládají.
Tu on sám, když sedmý skončil, k jeho komnatě se přiblížil,
jako had k záhonu vína ke stěně se připlazil,
jako ten, který polibek vtiskne, do tváře jej udeřil.
Zuby se zachvěly Chuvavovi, když se Gilgamešovi bránil.
„Ó, Utu, slovo chci říci,
Ó, Utu, matku, jež mne zrodila, neznám, otce, který mne zplodil, neznám,
v ‚zemi‘ ty jsi mne zrodil, ty jsi mne vytvořil!“

Zapřisáhl Gilgameše při nebi, zemi i podsvětí,
za ruce uchopil...

Gilgameš jat soucitem chce jej pustit na svobodu. Avšak Enkidu varuje Gilgameše před neprozřetelným
činem. Oba hrdinové uříznou Chuvavovi hlavu a přinesou jeho mrtvolu jako válečnou trofej bohům
Enlilovi a Ninlile.

Tenkrát soucit jal Gilgamešovo srdce.
I praví Enkiduovi, služebníku svému:
„Enkidu, necht' odejde na své místo lapený pták,
necht' v klín své matky vrátí se chycený muž.“
I odpoví Enkidu Gilgamešovi:
„Ty, jenž... ó věru, ty...
ty... synu bohů,
býku, jenž v bitvě hněvivě stojí,
Gilgameši velký, jenž o Uruk se staráš.
Tvá matka, jež zrodila tebe, je velmi moudrá,
tvá chůva, jež vychovala tebe, je velmi moudrá.“
„I největšího, jenž soudnosti nemá,
pohlí Namtar. Namtar rozdílů nezná.
Jestliže zpět půjde lapený pták,
jestliže v klín své matky vrátí se chycený muž,
pak ty se nevrátíš do klína matky, jež zrodila tebe.“

I praví Chuvava k Enkiduovi:
„Špatně jsi k němu mluvil, ó Enkidu!
Ó, najatý muži, jenž stojíš blízko protivníka, špatně jsi mluvil k němu.“
Chuvava odpovídá Gilgamešovi:
„Matka, jež mne zrodila,
je pohoří Churru,
otec, jež mne zrodil,
je pohoří Churru.
Samotnému mi v zemi
bůh Utu bydlení dal.“
Gilgameš praví k Chuvavovi:
„Pojď...“

Když toto domluvil,
odřízli jeho šíji.
Na kůži jej položili
a přinesli před Enlila a Ninlil.
Enlil svým sluhům palácovým z moře vystoupit dal
a Ninlil vynesla...

(Zbytek sloupce chybí)

HYMNA NA GILGAMEŠE

Verše jsou vloženy do rituálu obsahujícího zaklínání ducha mrtvého. Nemocný obrací se o pomoc na boha Gilgameše, krále podsvětí, který je tu veleben jako spravedlivý a moudrý soudce mrtvých.

Ó Gilgameši, králi dokonalý, soudce Anunnaků,
vznešený, moudrý, největší z lidí,
jenž obhlížíš světové strany, vládce země, pane podsvětí!
Ty soudcem jsi, jako bůh vše prohlédáš,
na zemi stojíš a soud ukončuješ.
Nemůže změněn být rozsudek tvůj, slovo tvé je nezapomenutelné.
Ty tážeš se a odvažuješ, soudíš a prohlédáš a správně řídíš.
Sám Šamaš do rukou tvých soud i rozsudek světil.
Králové, místodržící i knížata před tebou klečí,
ty prohlédneš ledví jejich a rozsudek vynášíš.

NEBESKÝ BÝK

Začátek obsahuje milostně nabídky Inanny Gilgamešovi.

(Chybějí 2 řádky)

„Vládce můj, tobě ponechám své poddané.
Gilgameši, pane, vládce můj, tobě ponechám poddané své.
V Eanně vykonávání soudu ponechám tobě.
Ve svatém Giparu rozhodování ponechám tobě!
V Eanně, kterou miluje An, vykonávání soudu ponechám tobě!
Gilgameši, ty buď pánem mým, ty poroučej!
Dary, určené Inanně, přijdou do Giparu tvého!
Ninegal tvé paži hrdinné příznivý určila osud.“

„Inanno, paní, což ty mně osud určovat můžeš?
Přát-li si budu býky z hor — pak já si již budu vědět rady.
Přát-li si budu ovce z hor — pak já si již budu vědět rady.
Karneol čistý mi brusíči ubrousí — jen přát-li si budu.“

Inanna paní vyřkla a pronesla slovo.
Inanna vznešená vyřkla a pronesla slovo.
„Rozsudek, Gilgameši, sám nad sebou jsi vyřkl,
rozsudek, Gilgameši, sám nad sebou jsi vynes!“

(Zbytek sloupce fragmentární)

Inanna vystoupí na nebe a hrozí Anovi vypustit mrtvé z podsvětí, nesplní-li její přání a nestvoří-li nebeského býka.

(Chybí 3 řádky)

„Vyvěsti chci jejich těla,
aby jejich mrtví pojedli živé.“

„Inanno, proč křičíš?
V nebi, mém místě nádherném, hluk tropíš?
Dítě mé, proč pláčeš?“

„Velkého býka vypuť, velkého býka vypuť!
Velkého býka do boje s Gilgamešem vypuť!
Neb muži tomu chci připravit konec!“

Slzy jí kanou, srdce se bouří:
„Otče můj, nebeský býk proti knížeti se rozeběhne,
pána býk napadne, pána býk napadne,
Gilgameše pána, býk pána napadne.“

Veliký An svatě Inanně odpovídá:
„Dítě mé, nebeský býk nebude šetřit obilí,
Inanno, dívko, když na zem vstoupí, spoušť způsobí.
Ty chceš býka nebeského pustit na knížete?“
Svatá Inanna jemu odpoví:
„Když mluvím já, země i nebe poslouchá.
Nezkrotí-li jej strach, pak zkrátí jej uzda!“
Veliký An Inanně čistě odpovídá:

„Jestliže pustíš na knížete býka nebeského,
v zástavu vezmu si miskou z lazuritu.“

Inanna vyvedla z nebes býka,
spásat ho nechává v Uruku trávu,
z řeky rozvodněné vodou jej napájí.
Jednu dvouhodinu tekla prudká voda, než se jeho žízeň uhasila,
a kde se pásl, zpusťošil zemi. ”

(7 fragmentárních řádků)

I řekli pánu Gilgamešovi:
„Inanna vyvedla z nebes býka,
spásat ho nechává v Uruku trávu
a z řeky rozvodněné napájí jej vodou.
Jednu dvouhodinu tekla prudká voda, než se jeho žízeň uhasila,
a kde se pásl, zpusťošil zemi.“

(Zbytek sloupce fragmentární)

V mezeře, jež následuje, byl líčen zápas s býkem. Jak vyplývá z následujícího verše, byl býk zabit. Báseň

konlí chválou Gilgameše.

(Chybějí 3 řádky)

I odpoví Gilgameš Enkiduovi:

„Enkiaururu, protože býka jsi skolil,

býka necht' velebí ti, již se ho báli.

Tvé srdce vznešené velebit budou.

Necht' býka velebit bude, kdož se to doví, ano, kdož se to doví, doví, doví.

I mrtví zvěstují nádheru tvou — na poli jednu nindu plochy býk pokrývá.“

Jeho dva rohy pro olej dobrý vzal Inanně.

Inanna přes hradby hleděla,

nad býkem v nárek propukla,

na Gilgameše pána prokletí uvalila.

Enkidu, chovaje starost o svého přítele,

k obyvatelům města promluvil: „Vnitřnosti toho býka ať na tobě vis!“

Enkidu za toho býka stanovil cenu

a pánu svému Gilgamešovi praví:

„Ty, jenž... černé kameny a žezlo,

ty..., synu bohů,

býku, jenž v bitvě hněvivě stojí,

Gilgameši velký, jenž o Uruk se staráš.

Tvá matka, jež zrodila tebe, je velmi moudrá,

tvá chůva, jež vychovala tebe, je velmi moudrá.

Žena, jež strach před silnými nemá...,

na pevném místě..

(Zbytek sloupce chybí)

POHŘEB ENKIDUŮV

Fragment o smrti Enkiduově byl v Kramerovi vydání zařazen k básni „Gilgameš a věčný život“ pod názvem „Smrt Gilgamešova“, oddíl B. Je však velmi nepravděpodobné, že by se v tomto fragmentu popisovaly obřady za mrtvého Gilgameše, když se o Gilgamešovi v J. 31 naší básni mluví jako o obětníku podsvětním bohům. Zřejmě je v tomto fragmentu líčen pohřeb Enkiduův. Enkidu je pohřben s rodinou a ce(ým svým dvorem. Je-li tento výklad správný, pak se v této básni jedná o lidské oběti, jak byly zjištěny v královských hrobech v Um z poč. 3. tis. př. n. I.

Nejisté je zařazení této básně, která podle posledního řádku je zakončením sumerské literární skladby, do cyklu epických zpěvů

o Gilgamešovi. V našem vydání je pojata jako samostatná báseň, ačkoliv je možno, že představovala zakončení zpěvu „Gilgameš a země Živého“. Fr. Bohl se domnívá, že báseň je pokračováním mythu „Gilgameš a vrba“ a že Gilgameš pohřbil mrtvolu Enkidua, když jeho příteli bylo zabráněno v návratu z podsvětí na zem.

Jeho milovaná žena, milovaný jeho syn,
jeho druhá žena, milostnice jeho milovaná,
jeho hudebník, jeho milovaný společník,
jeho milovaný služebník, jeho milovaný...
jeho milovaná čeleď, služebnictvo palácové,
jeho strážce milovaný,
palác čistý, srdce to Uniku, — všichni, kdo s ním na místě tom leží,
Gilgameš, syn bohyně Ninsun,
navázil jejich oběti Ereškigale,
navázil jejich dary Namtaře,
navázil dary Dimpikugovi,
navázil jejich obětní chleby Neti,
navázil jejich obětní chleby Ningišzidovi a Dumuzovi,

Enkimu a bohyni Ninki, Enmulu a bohyni Ninmule,
Endukugovi a Nindukuze,
Endašurimovi a Nindašurimě,
Enmu... u a Enmešaře,
rodičům Enlilovým,
Šulpaovi, pánu hostiny,
Sumukanovi a Ninchursaze,
Anunnakům z Dukugy,
Iggigům z Dukugy.

V 5 poškozených řádcích jsou vypočteny různé kategorie kněží, kteří se zúčastnili pohřbu Enkiduova.

Gilgameš pán navázil chleby jejich obětní,

Gilgameš, syn bohyně Ninsun, na místě úlitby vylil víno z datlí.

(5 fragmentárních řádků)

V oněch dnech Gilgameš, pán,
...jenž nezanedbával Enlila,
Gilgameš, syn bohyně Ninsun,
bohyni Nintu takový královský soupeř se nenarodil.

On, jenž nemá soupeře, jenž nemá sobě rovného,

Ó Gilgameši, vládce z Kullaby, budiž ti chvála.

POTOPA

Začátek obsahuje prohlášení některého z bohů o úmyslu odvrátit blížící se nebezpečí, aby lidstvo mohlo překročit k zakládání měst a chrámů. Ke konci I. sloupce se líčí stvoření lidí, rostlinstva a zvířat.

(Chybí asi 37 řádků)

„Své lidstvo od zničení zachránit chci,
bohyni Nintu své tvorstvo navrátit chci,
lidi do sídlišť jejich navrátit chci,
a oni necht' zbudují města, místa to moci božské; stín jejich pokojným učinit chci.
V chrámě našem cihlu svou na svaté necht' položí místo;
na svatém místě necht' založí místa našeho rozhodnutí.“
On řídil kladení základů svatých,
zdokonalil obřady i vznešený kult.

Když An, Enlil, Enki a bohyně Ninchursaga
stvořili Černohlavce,
ze země rostlinám vybujet dali,
jakož i čtvernožcům polním v nádheře vzniknouti dali.

Ve velké mezeře v textu se líčí, jak královská moc sestoupila s nebes na zem a jak bylo založeno pět měst a svěřeno pěti bohům jako středisko jejich kultu.

(Chybí 37 řádků)

Když koruna královská s nebe sestoupila,
když tiara vznešená a trůn královský s nebe sestoupily,
on obřady i vznešený kult zdokonalil.
Na svatých místech pět měst založil.
Jména nazval je, středisky kultu je určil:
první z těchto měst, Eridu, božskému vůdci Nudimudovi svěřil,
druhé, Bad-tibira, Latarakovi svěřil,
třetí, Larak, Chendurbilchursagovi svěřil,
čtvrté, Zimbir, hrdinu Utuovi svěřil,
páté, Šurupak, svěřil bohyni Sudě.
Města ta jmény nazvala středisky kultu učinil.

Určil, aby kanály čištěny byly...

V mezeře se mluví o rozhodnutí bohů přivést potopu na svět a zničit lidstvo. Jediný Ziusudra (babylon. Uta-napištim) je varován, patrně bohem Enkim, který mu prozradí rozhodnutí bohů tak, že je pošeptá stěně.

(Chybí a částečně poškozeno asi 39 řádek)

Tenkrát plakala Nintu jako rodička,
svatá Inanna pro jejich lid slzy prolévala.
Bůh Enki se radil se svým srdcem,
An, Enlil a bohyně Ninchursaga,
bozi nebes vzývali jméno Ana i Enlila.

Za onoho času kněz Ziusudra králem byl,
velikou svatyni vystavěl,
v pokoře skláněl se, žil v bohabojnosti,
slouže denně bohům a stále...
vykládaje sny, jež nebyly tu předtím,
vzývaje jméno nebes i země.

A Ziusudra stoje u stěny poslouchal.
„U stěny po mé levici stůj!
K stěně té mluvit chci slovo.
Popřej sluchu mé radě:
Z moci naší potopa zaplaviti má střediska kultu,
aby zničila lidské sémě.
Tak bylo rozhodnuto ve shromáždění bohů.
Slovem, jež vyřkli An a Enlil,
království jejich i vládě má býti učiněn konec!“

(Chybí asi 40 řádků)

V chybějící části sloupce se patrně líčila stavba lodi, na níž se Ziusudra zachránil před potopou.

Všechny zlé větry, nahánějící hrůzu, pojednou se zvedly,
zátopa zaplavila střediska kultu.
Když po sedm dní a sedm nocí
potopa zaplavovala zemi,
bouřlivým větrem byl zmítán koráb na vysokých vlnách sem i tam,
tu vzešel Utu a světlem svým zalil nebe i zemi.
Ziusudra otevřel okno lodi,
dovnitř lodi proniklo světlo hrdiny Utua.
Tu král Ziusudra
sklonil se před bohem Utuem k zemi.
Král zabít dá býka a porazit ovci.

(Chybí asi 39 řádků)

Po oběti bohům je Ziusudra prohlášen bohem. Bohové An a Enlil jej obdaří věčným životem a přenesou
na Ostrov Dilmun.

Při životě nebe i země přísahajte...
Ana i Enlila při životě nebe a při životě země zapřísahajte...“
I bují rostlinstvo, jež ze země roste.

A král Ziusudra
před Anem a Enlilem svou tvář k zemi sklonil.
An a Lnul Ziusudru sobě oblíbili,
život jako bohu mu darovali.
Tenkrát Ziusudru krále,
jenž jména dal rostlinám i lidskému semenu,
usadili ve vzdálené zemi, na ostrově Dilmunu, jenž leží na východu slunce.

(zbytek tabulky chybí)

Přeložil Lubor Matouš

Vydalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění v edici Živá díla minulosti, Praha 1958